

Stichting
Pensioenfonds
Invista

Stichting Pensioenfonds Invista
Tunnelweg 95, 6468 EJ Kerkrade
Postbus 1085, 6460 BB Kerkrade

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel en Fabrieken onder nummer 24369546

Verslag over het boekjaar
1-1-2014 t/m 31-12-2014

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Algemeen	9
Bestuursverslag	13
Fondsspecifieke Ontwikkelingen	15
Pensioenparagraaf	20
Beleggingenparagraaf	31
Risicoparagraaf	34
Paragraaf naleving Code Pensioenfondsen	37
Samenvatting actuariel rapport	38
Bestemming van het saldo	44
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan	45
Reactie van het bestuur	46
Visitatiecommissie	
Samenvatting rapport Visitatiecommissie	47
Reactie bestuur t.a.v. rapport Visitatiecommissie	48
Jaarrekening	
Balans per 31 december	50
Staat van baten en lasten	52
Kasstroomoverzicht	54
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	55
Toelichting op de balans per 31 december	59
Toelichting op de staat van baten en lasten	64
Risicoparagraaf	69

Pagina**Overige gegevens**

Gebeurtenissen na balansdatum	79
Gevolgen nieuwe FTK voor	
Stichting Pensioenfonds Invista	79
Resultaatbestemming	81
Actuariële verklaring	82
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83
Verklaring betreffende overige door	
wet- of regelgeving gestelde vereisten	86

Bestuur en organisatie

Bestuur per 31 december 2014

Namens werkgever:

Dhr. J.H.G. Thomas (1958)	voorzitter
Dhr. A.S. Westhuis (1980)	plv voorzitter
Dhr. T. Harrison (1955)	(plaatsvervangend lid Mevr. J. Wouters)

Namens deelnemers:

Dhr. Tj. J. War (1962)
Dhr. M.J.J. Wita (1955)

Namens de gepensioneerden:

Dhr. E.N. Sipkema (1949)

Dagelijks bestuur

Dhr. J.H.G. Thomas (1958)
Dhr. M.J.J. Wita (1955)

Beleggingscommissie

Dhr. J.H.G. Thomas (1958)
Dhr. T. Harrison (1955)
Dhr. A.S. Westhuis (1980)

Verantwoordingsorgaan

Namens werkgever:

Dhr. P.C.J. Seuntjens (1969)	voorzitter
------------------------------	------------

Namens deelnemers:

Mevr. H.L.M. Vinders (1957)

Namens gepensioneerden:

Dhr. P. Diepstraten (1946)	secretaris
----------------------------	------------

Organisatie

Administrateur en bestuursondersteuning	AZL N.V., Heerlen
Adviserend actuaaris	Aon Consulting Nederland cv, Rotterdam
Certificerend actuaaris	Aon Consulting Nederland cv, Eindhoven
Vermogensbeheerder	Nationale Nederlanden Investment Partners B.V., Den Haag
Accountant	Ernst & Young Accountants LLP, Maastricht
Herverzekeraar	Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V., Rotterdam

Meerjarenoverzicht

	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen					
Deelnemers	276	270	276	253	302
Gewezen deelnemers	334	361	383	382	343
Pensioengerechtigden	99	84	63	39	20
Totaal aantal verzekerden	709	715	722	674	665
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	131.347	109.897	116.490	106.625	85.972
Overige technische voorzieningen	145	154	149	151	1.866
Reserves					
Indexatiereserve	30.643	14.980	14.290	9.437	6.315
Bestemmingsreserve SUT	403	309	300	260	234
Algemene reserve	-13.602	-5.873	-13.569	-19.777	-11.499
	17.444	9.416	1.021	-10.080	-4.950
Bijdragen	2.986	3.914	7.574	5.346	3.301
Pensioenuitkeringen	2.062	1.847	1.174	699	365
Toeslagverlening					
Indexatie deelnemers per 1 januari	0,00%	0,35%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie pensioengerechtigden en slapers	0,00%	0,21%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen					
Belegd vermogen voor risico pensioenfonds	147.533	119.475	113.102	96.103	85.386
Rendement o.b.v. total return	30,5%	3,1%	15,4%	10,9%	15,9%
Dekkingsgraad FTK	113,3%	108,6%	100,9%	90,6%	94,4%

Karakteristieken van het pensioenfonds

Algemeen

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Invista, opgericht op 18 november 2004, is een ondernemingspensioenfonds verbonden aan INVISTA (Nederland) B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen als zijnde de werkgever.

Het pensioenfonds heeft de stichting als rechtsvorm en is statutair gevestigd te Kerkrade. Stichting Pensioenfonds Invista is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Overeenkomstig artikel 10 van de statuten wordt hierbij verslag uitgebracht over het boekjaar 2014. De in het verslag vermelde bedragen zijn op basis van duizenden euro opgenomen, tenzij anders is aangegeven.

Missie, visie en strategie

Het pensioenfondsbestuur heeft in 2014 haar missie, visie en strategie vastgesteld. Deze missie, visie en strategie zijn voor alle doelstellingen die het fonds nastreeft en inspanningen die het fonds daarbij betracht, leidend.

Missie

De Stichting Pensioenfonds Invista is een ondernemingspensioenfonds als bedoeld in de Pensioenwet en heeft als doel de belanghebbenden bij te staan in de geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden door middel van het toekennen van pensioen of aanspraken erop. Het fonds wil dit bereiken door het innen van geldelijke bijdragen van de werkgever, aangesloten ondernemingen en bijdragen van actieve deelnemers; deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit uitkeringen te betalen bij ouderdom, invaliditeit en overlijden. De regels voor het innen van de bedragen, beleggen, beheren en het uitkeren zijn vastgelegd in het pensioenreglement en andere spelregels binnen het fonds; passende wettelijke regels vinden hier eveneens toepassing, zoals de eisen voor deskundigheid van de bestuurders van het fonds en de voorwaarden gesteld door de toezichhouders.

Visie

Het algemene beleidsuitgangspunt is om de pensioentoezegging na te komen en wel tegen zo laag mogelijke maar stabiele premies en uitvoeringskosten met behoud van de waarde vaste koopkracht van de uitkeringen.

Strategie

1. De strategie kan op korte termijn worden gewijzigd op grond van wettelijke maatregelen, financiële kaders, sterftetabellen, gewijzigde beleggingsresultaten en maatregelen/wensen van de sociale partners en de uitvoerder. Een uitgebalanceerd financieel beleid is nodig.
2. Vermogensbeheerders aan te spreken op een voortdurende inzet de resultaten van hun activiteiten aantoonbaar te verbeteren zoals rendement van beleggingen en risicoafweging die erbij hoort tegen een benchmark.
3. Met de uitvoerder zijn via een SLA afspraken gemaakt hoe de dienstverlening is te organiseren.
4. De financiële adviseurs stimuleren om ons tijdig op ontwikkelingen te wijzen die de performance van het fonds beïnvloeden, zowel negatief als positief.

5. Uitstekend contact met de sponsor/werkgever om zijn positie te kennen met betrekking tot zijn ondersteuning van het fonds.
6. Altijd voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving.
7. Aangezien het bestuur de financiële positie en de opzet van het fonds als geheel beziet, is in de ABTN een dekkingsgraad afhankelijk beleidskader uiteengezet met betrekking tot het toeslagbeleid, premiebeleid en beleggingsbeleid in onderlinge samenhang.
8. Het fonds heeft de ambitie om de koopkracht van de pensioenaanspraken en -rechten op peil te houden door deze op basis van bepaalde maatstaven te indexeren.
9. Het fonds heeft ook de ambitie de beleggingsrisico's te beheersen door middel van duidelijke afspraken met de vermogensbeheerder en de kosten voor de werkgever en de deelnemers zo laag mogelijk te houden.

Doelstelling

De doelstelling van Stichting Pensioenfonds Invista is de belanghebbenden bij te staan in de geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden door middel van het toekennen van (aanspraken) op pensioen. In de Statuten staat vermeld dat de Stichting dit doel tracht te bereiken door het, volgens de bij pensioenreglement vast te stellen regels, innen van geldelijke bijdragen van de werkgever en aangesloten ondernemingen (inclusief deelnemersbijdragen), deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit, volgens de in het pensioenreglement vastgelegde regels, uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, invaliditeit en overlijden. De uitkering van het ouderdomspensioen gaat in op de pensioendatum en is een aanvulling op de AOW-uitkering die door de overheid wordt uitbetaald. Daarnaast keert Stichting Pensioenfonds Invista nabestaandenpensioenen uit welke in geval van overlijden van de (gewezen) deelnemer aan diens nagelaten betrekkingen (partner en/of kinderen) worden uitgekeerd. Bij arbeidsongeschiktheid (80% of meer) van de deelnemer wordt de pensioenverzekering voortgezet.

Financiering

De financiering van de pensioenvoorziening vindt plaats door bijdragen van de werkgever en werknemers. De afspraken met betrekking tot de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling werden op 28 december 2011 (opnieuw) vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen Stichting Pensioenfonds Invista en de werkgever. De uitvoeringsovereenkomst is op 17 april 2014 voor het laatst gewijzigd, in verband met de wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2014.

ABTN

Stichting Pensioenfonds Invista heeft een actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) opgesteld waarin gemotiveerd is omschreven welk beleid wordt gevoerd om de doelstelling van het pensioenfonds te kunnen nakomen. In de ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) wordt nader ingegaan op de organisatie van het pensioenfonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet (grondslagen en het beleidskader en sturingsmiddelen), hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle alsmede hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst. Stichting Pensioenfonds Invista heeft op 17 december 2013 de ABTN voor het laatst gewijzigd. Deze wijziging betrof een integrale actualisering van de ABTN, waaronder de Verklaring Beleggingsbeginselen en de jaarlijkse actualisatie van het financieel crisisplan. Met het voornoemde crisisplan probeert het bestuur zich goed voor te bereiden op een eventuele crisissituatie door al vooraf na te denken over de vraag wanneer er sprake is van een (naderende) crisis. Ook wordt vooraf bepaald welke maatregelen er, rekening houdend met een evenwichtige belangenafweging tussen alle belanghebbenden, eventueel genomen kunnen worden en hoe de besluitvorming en communicatie in een dergelijke situatie kan plaatsvinden.

Statuten

De statuten van Stichting Pensioenfonds Invista zijn in het verslagjaar gewijzigd in verband met de introductie van de per 1 juli 2014 geldende herziene governance richtlijnen zoals vastgelegd in de zogenoemde Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen (WVBP) en de Code Pensioenfondsen. De statuten zijn formeel vastgesteld bij notariële akte d.d. 1 juli 2014.

Bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista bestaat uit zes leden. Drie leden worden voorgedragen door de werkgever en twee leden worden gekozen door de deelnemers en 1 lid wordt gekozen door de gepensioneerden. De bestuurders worden als zodanig niet bezoldigd. Voor twee bestuurders is een vacatievergoeding vastgesteld. Tijdens het verslagjaar is de samenstelling van het bestuur gewijzigd. In verband met de introductie van de Wet Versterking bestuur pensioenfondsen is er per 1 juli 2014 een bestuurder namens de gepensioneerden (de heer Sipkema) benoemd. Deze vervangt de heer Crombach welke het bestuur per 1 juli 2014 heeft verlaten. Het bestuur spreekt hierbij haar dankzegging uit naar de heer Crombach voor zijn bestuurlijke inzet gedurende de afgelopen jaren.

Beleggingscommissie

Het bestuur heeft een beleggingscommissie ingesteld, welke het bestuur informeert en adviseert over het gevoerde beleggingsbeleid. De beleggingscommissie houdt toezicht op de goede uitvoering van het (uitbestede) vermogensbeheer en houdt de performance van de vermogensbeheerder nauwlettend in de gaten. De beleggingscommissie rapporteert haar bevindingen aan het bestuur. Gedurende het verslagjaar is de samenstelling van de beleggingscommissie gewijzigd. Per 1 juli 2014 heeft de heer Crombach zijn bestuursfunctie beëindigd en is daarmee tevens geen lid meer van de beleggingscommissie.

Auditcommissie

Het bestuur heeft een auditcommissie ingesteld, welke in principe jaarlijks bij één van de externe dienstverleners een audit zal houden ter controle van de beheers- en controlemaatregelen, processen en procedures. In februari 2014 heeft er een audit plaatsgevonden bij NN IP (voorheen ING IM). Het bestuur is verder voornemens om in 2015 een audit bij AZL N.V. uit te voeren.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft, conform de vereisten uit de Pensioenwet, een Verantwoordingsorgaan ingesteld. Het bestaat uit één afgevaardigde namens de werkgever, één afgevaardigde namens de deelnemers en één afgevaardigde namens de gepensioneerden. De belangrijkste taken zijn het toetsen van het door het bestuur gevoerde beleid en het geven van gevraagde en ongevraagde adviezen. Een en ander is uitgewerkt in het Reglement Verantwoordingsorgaan. De leden van het Verantwoordingsorgaan worden als zodanig niet bezoldigd. Gedurende het verslagjaar is de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan ongewijzigd gebleven. Voor de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan wordt verwezen naar pagina 45 van dit jaarverslag.

Intern toezicht

De Pensioenwet schrijft tevens voor dat een pensioenfonds moet zorgdragen voor de inrichting van intern toezicht. Het bestuur heeft besloten het intern toezicht door middel van de instelling van een visitatiecommissie in te richten. De visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke, externe personen die verder geen banden met het bestuur van het pensioenfonds hebben. De visitatiecommissie is ten minste belast met de beoordeling van de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de checks and balances, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Deze beoordeling vindt minimaal eens per jaar plaats. Een en ander is uitgewerkt in het Reglement Visitatiecommissie. Eind 2014 heeft het bestuur wederom besloten om de visitatie te laten verrichten door VC Holland. Gedurende de maand mei van 2015 heeft deze visitatie plaatsgevonden. Voor een samenvatting van het rapport van de visitatiecommissie, alsmede de reactie van het bestuur hierop, wordt verwezen naar pagina 47 van dit jaarverslag.

Compliance Officer

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode door aan de gedragscode verbonden personen. Het gaat dan met name om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/zakelijke relaties etc.. Daarnaast adviseert de compliance officer over de uitleg en toepassingen van bepalingen zoals die zijn opgenomen in de gedragscode.

Mevrouw E. Thieme, Manager Risk, Compliance & Internal Audit bij AZL N.V., is in 2011 als compliance officer aangesteld.

In het verslagjaar zijn door de compliance officer ten aanzien van de naleving van de gedragscode geen bijzonderheden gemeld. Een en ander is vastgelegd in de jaarlijkse verklaring van de compliance officer over boekjaar 2014.

AZL N.V. heeft het pensioenfonds in 2014 laten weten de dienstverlening als compliance officer vanaf 2015 niet langer aan te bieden. Het bestuur heeft inmiddels stappen gezet om een nieuwe externe compliance officer aan te stellen.

Uitvoeringsorganisaties

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan diverse uitvoeringsorganisaties. Deze werkzaamheden betreffen vermogensbeheer, financiële administratie, pensioenadministratie en bestuursondersteuning. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken. Monitoring van de uitbestede taken geschiedt onder meer op basis van de afgesloten SLA's.

De financiële administratie, pensioenadministratie, jaarverslaglegging en de bestuursondersteuning worden uitgevoerd door AZL N.V. te Heerlen. AZL N.V. stelt jaarlijks een ISAE3402-rapportage, alsmede een In Control Statement voor processen die niet onder de ISAE3402-rapportage vallen, op.

Deze documenten zijn door de auditcommissie over verslagjaar 2014 opgevraagd en geëvalueerd.

Daarnaast wordt het bestuur van het pensioenfonds actuariel geadviseerd door Aon Consulting Nederland cv te Rotterdam. De vermogensbeheerder is NN IP te Den Haag. Ook NN IP verstrekt een ISAE3402-rapportage.

Juridische ondersteuning

Stichting Pensioenfonds Invista wordt, in voorkomende gevallen, juridisch bijgestaan door mr. K. Guldemond, advocatenkantoor Van der Steenhoven Advocaten te Amsterdam.

Bestuursverslag

Algemene ontwikkelingen

Nieuw Financieel Toetsingskader eindelijk gerealiseerd

De invoering van een nieuw financieel toetsingskader (FTK) heeft het gehele boekjaar beheerst. Door de aanvaarding van het betreffende wetsvoorstel aan het einde van het jaar kwam definitief een einde aan een lange discussie over de herziening van het pensioenstelsel, die in de afgelopen vier jaar veel maatschappelijke onrust teweeg heeft gebracht. Een generatieconflict bleef evenwel uit. Aangezien de invoering van een ander type pensioencontract, de zogeheten reële ambitie-overeenkomst, als alternatief voor en naast het nominale pensioencontract, maatschappelijk en politiek onvoldoende steun kreeg, bleven de wettelijke voorstellen van staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 'dichter bij huis'. De herziening van het FTK is gaandeweg de totstandkoming door het kabinet getypeerd als noodzakelijk onderhoud om de weerbaarheid van pensioenfondsen tegen financiële schokken (crises!) en de stijgende levensverwachting te vergroten.

Daarentegen werd in het boekjaar door de staatssecretaris een veel fundamentele discussie aangekondigd over de grondbeginselen en uitgangspunten van het aanvullende pensioenstelsel, te voeren in de vorm van een Nationale Pensioendialoog. Er zijn demografische, economische, arbeidsmarkt gerelateerde en sociaal-culturele ontwikkelingen die volgens haar in het komende boekjaar om een hernieuwde blik op het stelsel vragen.

In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen wordt nader ingegaan op de financiële effecten van de nieuwe regelgeving en de wijze waarop sociale partners en fondsbesturen met de nieuwe FTK-voorschriften omgaan in die gevallen, waarin beleidskeuzes kunnen of moeten worden gemaakt. Daarbij wordt nog wel aangetekend dat zij tot 1 juli 2015 de tijd hebben om de diverse fondsdocumenten aan te passen. In de eerste plaats zullen de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) en de uitvoeringsovereenkomst moeten worden herzien. Maar ook de pensioenreglementen behoeven aanpassing. Wat betreft de implementatie moet overigens worden opgemerkt dat nog niet alle uitvoeringsbesluiten, behorend bij de wetwijziging, bekend zijn.

Inperking fiscale ondersteuning pensioenopbouw in twee stappen

Op grond van wijziging van de fiscale wetgeving in 2013 gold voor een groot aantal pensioenfondsen dat de aanvullende pensioenopbouw in het onderhavige boekjaar door middel van lagere opbouwpercentages moest worden ingeperkt. Daarmee bleek die inperking nog niet te zijn voltooid. In 2014 werden verdergaande wettelijke voorstellen ontwikkeld, zodat het fiscale (Witteveen) kader met ingang van 1 januari 2015 opnieuw wordt verkleind. Niet alleen de opbouwpercentages moeten worden verlaagd, ook het pensioengevend salaris. Voortaan kan in de tweede pensioenpijler ofwel binnen de arbeidsrelatie geen pensioen worden opgebouwd over salarissen boven € 100.000. Overigens wordt niet elk pensioenfonds door deze aftopping getroffen.

Ter mitigering van laatstgenoemde maatregel bood de wetgever de mogelijkheid om bij het eigen fonds een vrijwillige netto pensioen spaarfaciliteit onder te brengen. Sociale partners hebben evenwel besloten van deze mogelijkheid géén gebruik te maken.

De politiek heeft de verwachting uitgesproken dat het kleinere fiscale kader zou worden vertaald in lagere pensioenpremies, die vervolgens leiden tot een hoger besteedbaar inkomen, hetgeen weer gunstig is voor de kwakkelende economie. Dit effect treedt echter niet automatisch op. De fondsbesturen van meerdere pensioenfondsen hebben aangegeven het bestaande premieniveau te willen handhaven en daarmee de financiële positie van het fonds noodzakelijkerwijs te verbeteren. Deze reactie is voor De Nederlandsche Bank (DNB) aanleiding geweest om nadere, procedurele waarborgen te verlangen. Alle fondsbesturen zijn met een enquête benaderd, waarin om informatie is gevraagd over het premiebesluit 2015. De toezichthouder heeft hiermee willen benadrukken dat dit besluit moet kunnen worden gemotiveerd met toepassing van het beginsel van evenwichtige belangenafweging. In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen zal hierop nader worden ingegaan.

Implementatie Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen en andere governance-aangelegenheden

Versterking van bestuur en intern toezicht

Met ingang van 1 juli 2014 moesten alle pensioenfondsen de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen (WVBP) hebben geïmplementeerd. De uitleg van de wet ging gepaard met een ongekend aantal Q&A's van DNB. De betreffende voorbereidingen werden deels reeds in het vorige boekjaar getroffen. Feitelijk dienden de fondsbesturen reeds aan het einde van het eerste kwartaal van 2014 met de aanpassing van hun fondsdocumenten gereed te zijn en kon gedurende het tweede kwartaal een dialoog met DNB over deze aanpassingen plaatsvinden. Terwijl de aanpassing van de fondsdocumenten in de regel kon rekenen op goedkeuring door de toezichthouder, zat 'het venijn in de staart', te weten de uiteindelijke benoeming van (nieuwe) bestuurders en/of interne toezichthouders. Er vond een zwaardere toetsing op geschiktheid plaats dan voorheen. Voor Stichting Pensioenfonds Invista heeft dit geleid tot een bestuurlijke wijziging, doordat per 1 juli 2014 wettelijk minimaal één gepensioneerd bestuurder in het bestuur zitting dient te nemen.

Code Pensioenfondsen

In september 2013 hebben de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid (STAR) gezamenlijk de Code Pensioenfondsen vastgesteld. Deze code komt in de plaats van de uit 2005 daterende STAR-principes voor goed pensioenfondsbestuur. Kort gezegd, heeft de code tot doel het functioneren van de besturen van pensioenfondsen verder te verbeteren en inzichtelijker te maken. Belanghebbenden moeten er zodoende vertrouwen in hebben dat het aan de fondsbesturen toevertrouwde geld goed wordt beheerd en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig worden afgewogen. De code heeft bij de hiervoor genoemde WVBP een wettelijke grondslag gekregen.

De fondsbesturen dienen over de naleving van de code verantwoording af te leggen en wel vanaf het onderhavige boekjaar. In het algemeen geldt hierbij het principe 'pas toe of leg uit (waarom niet)'. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom een norm niet (volledig) wordt toegepast. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is. In dit jaarverslag wordt op pagina 37 hierop nader ingegaan.

Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur

De Pensioenfederatie heeft in het boekjaar een 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' uitgebracht, die in de plaats komt van de 'Aanbevelingen deskundig en competent bestuur' uit 2011. Deze aanbevelingen waren in verband met de WVBP niet meer actueel. De handreiking ondersteunt de fondsbesturen in het proces van zelftoetsing, van toewerken naar en bewaken van hun geschiktheid.

Diverse toezichtmaatregelen en toenemende toezichtkosten

DNB heeft te kennen gegeven zich zorgen te maken over de houdbaarheid van het bedrijfsmodel van de pensioenfondsen. De besturen worden geconfronteerd met een ongunstige kostenstructuur, beperkte premieruimte, ingrijpende ontwikkelingen in de wet- en regelgeving en een afnemend deelnemersbestand door de vergrijzing. Daarom heeft de toezichthouder enige toezichtthema's bekend gemaakt die in 2014 extra aandacht hebben gekregen. Toekomstbestendigheid, herstel van financiële buffers en beter risicobeheer stonden centraal.

Door diverse onderzoeken wilde de toezichthouder bewerkstelligen dat de fondsbesturen voldoende zicht hielden op de risico's van de voornoemde ontwikkelingen en op tijd maatregelen konden nemen om de financiële opzet te versterken.

Zo moesten de pensioenfondsen een self assessment invullen over het risico van belangenverstremgeling en de beheersing hiervan. Het betreffende onderzoek werd mede ingegeven door de diverse personele wijzigingen in de diverse fondsorganen in verband met de WVBP. Voorts publiceerde DNB een guidance over de beheersing van uitbestede bedrijfsprocessen. In het bijzonder werd een dertigtal fondsen onderzocht of er voldoende controle bestond op het betalingsproces c.q. op de toegang tot de betaalrekeningen. Tenslotte bracht DNB een guidance uit ten behoeve van die pensioenfondsen die zich in een liquidatieproces bevinden.

In het boekjaar behandelde de Tweede Kamer een wijziging van de Wet bekostiging financieel toezicht 2015. De wijziging betrof de afschaffing van de overheidsbijdrage voor het door DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) uit te oefenen toezicht. Deze afschaffing vloeide voort uit het regeerakkoord Rutte-II. De kosten voor pensioenfondsen zullen in het komende boekjaar hierdoor oplopen. Dankzij een aangenomen amendement wordt een onbeperkte stijging van de toezichtkosten aan banden gelegd. Geregeld wordt dat de huidige totale toezichtkosten in principe alleen met de inflatiecorrectie mogen stijgen. In bijzondere omstandigheden heeft de regering de vrijheid om hogere kostenstijgingen goed te keuren. Een dergelijk besluit dient evenwel vooraf aan de Tweede Kamer te worden voorgelegd.

Andere communicatie over aanvullend pensioen is wenselijk

In het begin van het onderhavige boekjaar publiceerde staatssecretaris Klijnsma een consultatiedocument over verbeteringen van de communicatie op het aanvullende pensioenterrein. Na diverse maatschappelijke reacties hierop te hebben ontvangen, volgde in de loop van dit jaar de indiening van een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Thans vindt de parlementaire behandeling plaats die naar verwachting in de eerste helft van 2015 zal worden afgerond. De voorstellen worden op hoofdlijnen als onomstreden beschouwd. Reden voor deze wetgeving is dat de bestaande wettelijke informatieverplichtingen onvoldoende begrijpelijk zijn, de terminologie en het taalgebruik te lastig en de hoeveelheid informatie te omvangrijk en weinig doelgericht. Bovendien wordt een te rooskleurig beeld over de hoogte van het pensioen gegeven en ontbreekt inzicht in de risico's. De verbetering van de communicatie moet het gedaalde vertrouwen onder deelnemers en gepensioneerden herstellen. Het kabinet baseert zijn voorstellen op diverse onderzoeken die op dit terrein zijn gedaan, waaronder met name het rapport 'Pensioen in duidelijke taal' genoemd kan worden.

Algemeen pensioenfonds: alternatieve uitvoeringsvorm

Vlak voor het einde van het boekjaar heeft staatssecretaris Klijnsma een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd, waarin de mogelijkheid wordt geboden om een zogenoemd algemeen pensioenfonds (APF) op te richten. Hiermee is het idee van de algemene pensioeninstelling (API) voorgoed van de baan. Aan het wetsvoorstel is eveneens een periode voorafgegaan van consultatie van de pensioen- en verzekeringssector aan de hand van een voorontwerp van wet. Het wetsvoorstel speelt in op de behoefte van pensioenfondsen om met elkaar effectiever en tegen lagere uitvoeringskosten te kunnen samenwerken. Een en ander in combinatie met behoud van eigen identiteit en solidariteitskring. Het door het kabinet aangeboden uitvoeringsvehikel kent geen domeinafbakening, zodat fondsen kunnen kiezen voor een gezamenlijke uitvoering, zonder dat ze qua bedrijfsactiviteiten een binding met elkaar hebben. Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista monitort de verdere ontwikkelingen ten aanzien van deze alternatieve uitvoeringsvorm in het kader van een mogelijke toekomstvisie.

Fondsspecifieke Ontwikkelingen

Goed pensioenfondsbestuur

Naleving Wet Versterking bestuur pensioenfondsen en normen Code Pensioenfondsen

Stichting Pensioenfonds Invista draagt zorg voor de waarborging van goed pensioenfondsbestuur. Dit volgt uit de principes voor pension fund governance (PFG) van de Stichting van de Arbeid, die per 1 januari 2007 zijn verankerd in de Pensioenwet. Deze principes betreffen onder meer een zorgvuldig bestuur, transparante en open communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording en intern toezicht. Tegelijk met de introductie van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen (WVBP), zijn de voornoemde Principes voor goed pensioenfondsbestuur per 1 januari 2014 vervangen door de zogenaamde Code Pensioenfondsen. Aan deze code is per 1 juli 2014 een wettelijke grondslag gegeven. Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista heeft in 2014 de in deze Code opgenomen normen op naleving beoordeeld en indien nodig geïmplementeerd. Enkele normen worden door het bestuur slechts gedeeltelijk of niet nageleefd. Het bestuur legt in dit jaarverslag voor het eerst verantwoording af omtrent de nadere toepassing van de normen zoals vastgelegd in de Code. Hierbij geldt het zogenoemde 'pas toe of leg uit- beginsel'. Op pagina 37 van dit jaarverslag wordt nader ingegaan op de naleving van deze normen.

Het beleid van Stichting Pensioenfonds Invista is voorts gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in het beheersen van bedrijfsprocessen en -risico's, integriteit, soliditeit van het pensioenfonds en het beheersen van de financiële positie over de langere termijn door de periodieke uitvoering van een per 1 januari 2015 geïntroduceerde haalbaarheidstoets.

Intern toezicht en Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista besteedt, conform de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur, veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. Statutair dan wel reglementair is bepaald hoe het bestuur omgaat met de rol als bestuur en invulling geeft aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht.

Naar aanleiding van de principes voor goed pensioenfondsbestuur heeft het bestuur met ingang van 2008 een verantwoordingsorgaan (VO) ingesteld.

In verband met de introductie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 en de Code Pensioenfondsen per 1 januari 2014, heeft het bestuur reeds in 2013 de gevolgen hiervan voor de governance structuur van Stichting Pensioenfonds Invista in kaart gebracht. Naar aanleiding hiervan zijn ook de gevolgen voor zowel de samenstelling, de taken, alsmede de bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan nader bezien en met het Verantwoordingsorgaan besproken. Begin 2014 is overgegaan tot de benodigde aanpassingen van de fondsdocumenten. Voor wat betreft de praktische invulling hiervan zal dit in 2015 worden afgerond.

Op 15 oktober 2014 heeft er een gezamenlijke vergadering tussen het bestuur en het Verantwoordingsorgaan plaatsgevonden. Tijdens deze vergadering zijn onder ander de navolgende zaken aan de orde geweest:

- de financiële positie van het pensioenfonds, mede in relatie tot het langetermijn herstelplan;
- de bespreking jaarwerkprocedure 2013 en planning jaarverslag 2014;
- evenwichtige belangenafweging bij het besluit tot vaststelling van de pensioenpremie 2015;
- pensioenactualiteiten en impact voor het pensioenfonds, waaronder de introductie en de gevolgen van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Code Pensioenfondsen voor wat betreft de functie en samenstelling van het Verantwoordingsorgaan; en
- de toekomstvisie van het pensioenfonds.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. In dit jaarverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan ten aanzien van het door het bestuur in 2014 gevoerde beleid. Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan is verderop in dit jaarverslag opgenomen.

In het kader van goed pensioenfondsbestuur dient het bestuur voorts zorg te dragen voor intern toezicht. In verband met de introductie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 en de Code Pensioenfondsen per 1 januari 2014, heeft het bestuur ook de gevolgen voor de inrichting, de taken, alsmede de bevoegdheden van het intern toezicht nader bezien. De voornaamste wijziging betreft de verplichte jaarlijkse uitvoering van een visitatie door de Visitatiecommissie. In 2014 is het bestuur, na advisering door het Verantwoordingsorgaan, overgegaan tot de benodigde aanpassingen van het reglement Visitatiecommissie en is de praktische invulling hiervan verder in gang gezet.

De Visitatiecommissie beoordeelt de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de checks and balances, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Eind 2014 heeft het bestuur wederom besloten om de visitatie te laten verrichten door VCHolland. Gedurende de maand mei van 2015 heeft deze visitatie dan ook plaatsgevonden. Een samenvatting van het rapport van de Visitatiecommissie, alsmede de reactie van het bestuur hierop, is verderop in dit jaarverslag opgenomen.

Compliance Officer

In het verslagjaar zijn door de compliance officer geen bijzonderheden gemeld.

Zelfevaluatie bestuur

Het bestuur heeft in artikel 6 van de Statuten een procedure opgenomen teneinde zijn eigen functioneren, zowel van het bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden periodiek te evalueren. Deze zelfevaluatie heeft in het verslagjaar op zowel op collectief als individueel niveau plaatsgevonden tijdens de jaarlijkse tweedaagse cursus die in 2014 op 20 en 21 november plaatsvond.

Geschiktheidsbevordering

Het bestuur besteedt veel aandacht aan geschiktheidsbevordering van zowel het bestuur als de leden van het Verantwoordingsorgaan. Met de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is de aandacht voor de eisen die aan bestuurders van pensioenfondsen worden gesteld verder toegenomen. Waar in het verleden meer de nadruk werd gelegd op de deskundigheid wordt nu ook gekeken naar vaardigheden en professioneel gedrag. Dit is in lijn met de 'Beleidsregel geschiktheid 2012 waarin de eisen zijn omschreven waaraan bestuurders moeten voldoen om door DNB geschikt bevonden te worden voor een bestuursfunctie. De Pensioenfederatie heeft een 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' uitgebracht. Deze handreiking komt in de plaats van de "Aanbevelingen deskundig en competent bestuur" uit 2011 die door nieuwe regels niet meer actueel zijn. De handreiking ondersteunt bestuurders van pensioenfondsen in het proces van zelftoetsing, toewerken naar en bewaken van hun geschiktheid. Op basis van deze handreiking is er eind 2014 een geschiktheidsplan door het bestuur opgesteld, waarin tevens een actueel opleidingsplan is opgenomen. Verder heeft het bestuur als collectief wederom een jaarlijkse tweedaagse cursus in november 2014 gehouden. Tijdens deze cursus zijn diverse pensioenactualiteiten en de toekomstige impact hiervan voor het pensioenfonds aan de orde gekomen. Daarnaast is er voortdurende aandacht besteed aan de geschiktheidsbevordering van individuele bestuursleden door middel van het bijwonen van diverse vervolgcursussen, seminars en bijeenkomsten.

Naleving wet- en regelgeving

Overtredingen van wet- en regelgeving zijn het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista niet bekend.

In 2014 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd.

Er zijn door DNB in het verslagjaar verder ook geen aanwijzingen gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Gedragscode

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode, die gedurende het jaar geen wijzigingen heeft ondergaan. In de gedragscode zijn regels en richtlijnen geformuleerd ter voorkoming van conflicten tussen de belangen van het fonds en de privébelangen van betrokkenen, alsmede ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het fonds voor privédoeleinden. De gedragscode draagt bij aan integer functioneren van het fonds en het waarborgen van een goede naam en reputatie van het fonds. Jaarlijks wordt door de bestuurders bevestigd dat zij de gedragscode nageleefd hebben. Deze verklaring is over boekjaar 2014 door de individuele bestuurders aan de compliance officer afgegeven.

Uitbesteding

Het bestuur voert regelmatig overleg met de uitvoeringsorganisaties over de dienstlevering overeenkomstig de service level agreement. De auditcommissie heeft over 2014 zowel de door AZL N.V. als de door NN IP afgegeven ISAE3402-rapportage beoordeeld. Op basis hiervan zijn de navolgende bijzonderheden geconstateerd:

Als gevolg van het akkoord tussen sociale partners om de pensioenleeftijd te wijzigen naar 67 jaar, dienden een aantal administratieve processen te worden aangepast.

AZL N.V. heeft hiervoor in juni 2014 een implementatie project opgezet om de genoemde wijziging administratief te kunnen verwerken.

In december 2014 werd duidelijk dat de gestelde deadlines voor implementatie niet gehaald konden worden en dat het project waarschijnlijk in het eerste kwartaal 2015 zou worden afgerond.

In het vierde kwartaal 2014 is het bestuur geïnformeerd dat bovenstaande vertraging impact heeft op de ISAE3402 rapportage, aangezien de rapportage ziet op de controle van (financiële) processen gedurende het verslag jaar.

Aangezien het implementatie project na het verslagjaar is afgerond, diende er mitigerende (controle) maatregelen, te worden getroffen.

Om onafhankelijkheid te waarborgen bij zowel AZL N.V. als de controlerend accountant (EY) heeft een onafhankelijke partij de aanvullende controle maatregelen uitgevoerd en geen tekortkomingen gerapporteerd.

Communicatie

In 2014 heeft het bestuur wederom veel aandacht besteed aan communicatie. Het bestuur heeft ook tijdens de deelnemersvergadering in 2014 een uitgebreide presentatie aan de aanwezige deelnemers gegeven omtrent de financiële positie van het pensioenfonds op dat moment, alsmede de toekomstige ontwikkelingen hierop vanuit het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 en de verdere versoering van het fiscaal Witteveen kader per 1 januari 2015. Deze presentaties zijn eveneens via de website van het pensioenfonds aan alle deelnemers beschikbaar gesteld. Verder zijn de deelnemers schriftelijk geïnformeerd over de gevolgen van het herziene Witteveen kader per 1 januari 2014 voor de pensioenregeling. Sociale partners hebben in december 2013 naar aanleiding van deze wetswijziging besloten om per 1 januari 2014 een nieuwe pensioenregeling te introduceren waarin de pensioenleeftijd is verhoogd naar 67 jaar. Vanaf 1 januari 2014 vindt de toekomstige opbouw plaats gebaseerd op een pensioenleeftijd van 67 jaar. Daarnaast hebben de sociale partners ook besloten om de per 31 december 2013 reeds opgebouwde pensioenaanspraken collectief actuarieel neutraal om te zetten naar pensioenleeftijd 67. Door de verruiming van de flexibiliseringsmogelijkheden bestaat wel nog de mogelijkheid om met 65 jaar met pensioen te gaan.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur van het pensioenfonds Invista heeft het afgelopen jaar zeven maal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen waren:

- de vaststelling van de jaarstukken 2013;
- de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds gedurende het verslagjaar;
- de gevolgen van de introductie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 en de Code Pensioenfondsen per 1 januari 2014 voor de governance structuur;
- de impact van de herziening van het Witteveen kader per 1 januari 2015 voor de huidige pensioenregeling;
- de effecten van de nieuwe AG Prognosetafel AG2014;
- de gewijzigde fondsdocumenten;
- opstelling kwetsbaarheidsanalyse;
- beleggingsplan 2014;
- de deelnemerscommunicatie inzake aanpassing pensioenleeftijd naar 67 jaar;
- de financiële impact van het nieuw FTK per 1 januari 2015; en
- de toekomstvisie van het pensioenfonds.

Deelnemersvergadering

In oktober 2014 heeft de algemene deelnemersvergadering plaatsgevonden op de locatie Rozenburg. Het bestuur gaf hierbij een toelichting op de belangrijkste gebeurtenissen in zowel 2013 als 2014, alsmede haar visie op de toekomstige ontwikkelingen.

Uitvoeringskosten

Op basis van de door de Pensioenfederatie gepubliceerde Aanbevelingen uitvoeringskosten geeft het bestuur in de navolgende opstelling inzicht in de uitvoeringskosten die het fonds in 2014 heeft gemaakt.

Kostenoverzicht 2014
Pensioenbeheer

[a] Kosten in euro's per deelnemer

Vermogensbeheer

[b] Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen

[c] Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen

	2014	2013
[a] Kosten in euro's per deelnemer	€ 1.672,-	€ 1.613,-
[b] Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,28%	0,18%
[c] Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,03%	0,16%

Kosten van het pensioenbeheer (zie categorie a) bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten, advieskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 627.000,-, welke voor een groot deel door de werkgever worden gefinancierd. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen derhalve niet mee.

Kosten van het vermogensbeheer (zie b en c) kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie (b) betreft de kosten van de beheervergoeding aan de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 413.000,-, uitgesplitst in directe kosten van € 254.000,-, die rechtstreeks zijn af te leiden uit de staat van baten en lasten, en € 159.000,- aan kosten verwerkt in de rendementen.

De tweede categorie (c) betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht of kosten voor transacties die gedurende het jaar zijn uitgevoerd. Deze kosten zijn dus niet rechtstreeks af te leiden uit de jaarrekening en zijn geschat op € 47.000,-. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 460.000,-.

Kosten per beleggingscategorie

(Bedragen x € 1.000,-)

Beleggingscategorie	Performance			Totaal
	Beheer- kosten	gerelateerde kosten	Transactie- kosten	
Aandelen	124	–	3	127
Vastrentende waarden	155	–	44	199
Commodities	31	–	–	31
Overige vermogensbeheerkosten	103	–	–	103
Totaal kosten vermogensbeheer via NN IP	413	–	47	460

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. Voor de individuele beleggingstitels en derivaten worden de transactiekosten niet afgerekend bij het uitvoeren van de trade en zijn als volgt geschat:

- Vastrentende waarden / FX spots en forwards

De transactiekosten zijn benaderd door het verschil tussen de transactieprijs en de midprijs op transactiemoment te berekenen.

Indien deze methode niet kan worden toegepast, wanneer de midprijs niet objectief kan worden vastgesteld, worden de gemiddelde transactiekosten bepaald voor het type/asset class van het instrument, bepaald in yield termen en vertaald naar transactiewaarden (impact yield * transactiewaarde = geschatte kosten).

Indien dit tevens niet mogelijk is, worden de transactiekosten gereconstrueerd door het verzamelen van nadere informatie rond transactiemoment.

De transactiekosten worden gelijk gesteld met 1% van de transactiewaarde in het geval geen van bovenstaande schattingsmethodieken kan worden toegepast.

– OTC derivaten

Voor IRS'en geldt grotendeels dezelfde logica als voor de bepaling transactiekosten voor vastrentende waarden indien de midprijs methodiek kan worden toegepast.

Is dit niet mogelijk dan worden de gemiddelde transactiekosten bepaald aan de hand van het currency pair van de IRS, bepaald in yield termen en vertaald naar transactiewaarden (impact yield * transactiewaarde = geschatte kosten). Indien dit tevens niet mogelijk is, worden de transactiekosten gereconstrueerd door het verzamelen van nadere informatie rond transactiemoment.

De transactiekosten worden gelijk gesteld met 1% van de transactiewaarde in het geval geen van bovenstaande schattingsmethodieken kan worden toegepast.

In de transactie- en beheerkosten zijn onder andere de kosten vermogensbeheer uit de staat van baten en lasten ad € 254 opgenomen. Voor de kosten die in de staat van baten en lasten zijn opgenomen worden daadwerkelijk facturen ontvangen, het resterende deel wordt ingeschat op basis van bovenstaande methodiek.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

In het boekjaar is de bestaande pensioenregeling gewijzigd in verband met de introductie van het fiscaal Witteveen kader per 1 januari 2014. Als gevolg hiervan hebben de sociale partners besloten om de pensioenleeftijd te verhogen naar 67 jaar, waarbij het opbouwpercentage ongewijzigd is gebleven op 2% voor ieder deelnemersjaar. Voorts is besloten om de reeds opgebouwde pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers, alsmede de bijbehorende aanspraken op partner- en wezenpensioen collectief actuarieel neutraal om te zetten naar aanspraken conform de nieuwe pensioenregeling. De opgebouwde vroegpensioenaanspraken zoals opgebouwd in de pensioenregeling geldend tot 31-12-2005 zijn hierbij eveneens collectief actuarieel neutraal omgezet. De kenmerken van de pensioenregelingen geldend per 1 januari 2014 zijn op hoofdlijnen als volgt:

Pensioenreglement A

Pensioenreglement A is van toepassing op werknemers van de vestigingen Dordrecht, Rozenburg of Kerkrade, die reeds deelnemer waren in de tot 1 januari 2014 geldende pensioenregeling A en die zowel op 31 december 2013 als op 1 januari 2014 in dienst waren, alsmede werknemers die vanaf 1 januari 2014 werkzaam zijn bij de vestiging Kerkrade. Deze regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Deze pensioenregeling wordt op grond van de Pensioenwet gekarakteriseerd als een uitkeringsovereenkomst.

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag.

Franchise: De franchise bedraagt (1 januari 2014) € 14.626,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V.. De franchise zal in enig jaar niet minder bedragen dan de minimaal fiscaal toegestane franchise.

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de reeds opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Ouderdomspensioen: Het ouderdomspensioen is gelijk aan de som van de jaarlijks opgebouwde pensioenaanspraken. Het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt 2% van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag. Het ouderdomspensioen wordt vanaf de ingangsdatum levenslang uitgekeerd.

Partnerpensioen: Het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen. Het partnerpensioen wordt op opbouwbasis verzekerd voor de partner met wie de (gewezen) deelnemer, uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is gehuwd, dan wel een geregistreerd partnerschap is aangegaan in de zin van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, dan wel ongehuwd samenwoont op basis van een notarieel verleden samenlevingsovereenkomst. Voor de wijze van vaststelling van het partnerpensioen wordt geen onderscheid gemaakt tussen genoemde drie categorieën partners. Bij echtscheiding, ontbinding na scheiding van tafel en bed, ontbinding van het geregistreerd partnerschap, dan wel ontbinding van het samenlevingscontract, heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen.

Wezenpensioen: Het wezenpensioen is gelijk aan:

- 20% van het ouderdomspensioen, indien er een wees is;
- 35% van het ouderdomspensioen, indien er twee wezen zijn;
- 45% van het ouderdomspensioen, indien er drie of meer wezen zijn.

Indien er meerdere wezen zijn, wordt het wezenpensioen evenredig verdeeld over alle wezen. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Part-time medewerkers: Voor part-time medewerkers wordt een pensioen opgebouwd naar rato van het percentage dat de medewerker werkzaam is.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: De deelnemer die recht heeft op een uitkering krachtens de WAO of de WIA komt in aanmerking voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw indien en zolang zijn arbeidsongeschiktheid meer bedraagt dan 80%.

Toeslagverlening: Indien en voor zover de financiële middelen van het fonds dit toelaten worden er jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend op de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Bij de toeslagverlening wordt onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers en inactieve deelnemers (pensioengerechtigden en gewezen deelnemers).

De toeslagverlening van degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening actief deelnemer waren, vindt maximaal plaats met de gemiddelde CAO-loonstijging bij INVISTA (Nederland) B.V. over de periode januari-januari van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is een reserve gevormd.

De toeslagverlening van degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening inactief waren, vindt maximaal plaats met de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens, zoals vastgesteld door het CBS, over de verstreken periode oktober - oktober van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er wordt voor deze voorwaardelijke toeslagverlening geen reserve gevormd en er wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

Flexibilisering: De (gewezen) deelnemers hebben op de pensioendatum de volgende flexibele keuzemogelijkheden:

- Uitruil van ouderdomspensioen en partnerpensioen onderling;
- Vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen en wel tussen de 60-jarige en 67-jarige leeftijd;

- Uitrust van een deel van het ouderdomspensioen in een AOW-overbruggingspensioen in geval van vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen;
- Deeltijdpensionering in combinatie met vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen;
- Variabele uitkering van het ouderdomspensioen.

Bij gebruikmaking van de flexibiliseringsmogelijkheden worden de opgebouwde pensioenaanspraken aangepast op basis van door het fonds vastgestelde tabellen. Deze tabellen worden periodiek door het fonds gewijzigd.

Pensioenreglement B

Pensioenreglement B is van toepassing op werknemers van de vestigingen Dordrecht, Rozenburg en Born die reeds deelnemer waren in de tot 1 januari 2014 geldende pensioenregeling B en die zowel op 31 december 2013 als op 1 januari 2014 in dienst waren bij de werkgever, alsmede werknemers die vanaf 1 januari 2014 werkzaam zijn geworden bij de vestiging Dordrecht, Rozenburg en Born. Deze regeling bestaat uit twee separate regelingen.

De basisregeling geldt voor een salarisgedeelte tot € 34.553,- per jaar (1 januari 2014). Deze regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

De excedent-regeling geldt voor een salarisgedeelte boven € 34.553,- per jaar (1 januari 2014). Deze regeling is een beschikbare premieregeling, waarbij de beschikbare premie jaarlijks direct wordt omgezet in een pensioenaanspraak.

Basisregeling

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris voor werknemers die werkzaam zijn bij de vestigingen Dordrecht en Rozenburg is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag. Het pensioengevend salaris voor werknemers die werkzaam zijn bij de vestiging Born is gelijk aan 12,92 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag, de uitvoeringstoeslag, de diplomatoeslag, en de vakantietoeslag en exclusief de afbouwtoeslag. Het jaarsalaris dat maximaal voor de pensioenberekening in de basisregeling in aanmerking komt (de salarisgrens), bedraagt op 1 januari 2014 € 34.553,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V.

Franchise: De franchise bedraagt (1 januari 2014) € 14.626,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V.. De franchise zal in enig jaar niet minder bedragen dan de minimaal fiscaal toegestane franchise.

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.

Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de reeds opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Ouderdomspensioen: Het ouderdomspensioen is gelijk aan de som van de jaarlijks opgebouwde pensioenaanspraken. Het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt 2% van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag. Het ouderdomspensioen wordt vanaf de ingangsdatum levenslang uitgekeerd.

Partnerpensioen: Het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen. Het partnerpensioen wordt op opbouwbasis verzekerd voor de partner met wie de (gewezen) deelnemer, uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is gehuwd, dan wel een geregistreerd partnerschap is aangegaan in de zin van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, dan wel ongehuwd samenwoont op basis van een notarieel verleden samenlevingsovereenkomst. Voor de wijze van vaststelling van het partnerpensioen wordt geen onderscheid gemaakt tussen genoemde drie categorieën partners. Bij echtscheiding, ontbinding na scheiding van tafel en bed,

ontbinding van het geregistreerd partnerschap, dan wel ontbinding van het samenlevingscontract, heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen.

Wezenpensioen: Het wezenpensioen is gelijk aan:

- 20% van het ouderdompensioen, indien er een wees is;
- 35% van het ouderdompensioen, indien er twee wezen zijn;
- 45% van het ouderdompensioen, indien er drie of meer wezen zijn.

Indien er meerdere wezen zijn, wordt het wezenpensioen evenredig verdeeld over alle wezen. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Part-time medewerkers: Voor part-time medewerkers wordt een pensioen opgebouwd naar rato van het percentage dat de medewerker werkzaam is.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: De deelnemer die recht heeft op een uitkering krachtens de WAO of de WIA komt in aanmerking voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw indien en zolang zijn arbeidsongeschiktheid meer bedraagt dan 80%.

Toeslagverlening: Indien en voor zover de financiële middelen van het fonds dit toelaten worden er jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend op de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Bij de toeslagverlening wordt onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers en inactieve deelnemers (pensioengerechtigden en gewezen deelnemers).

De toeslagverlening van degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening actief deelnemer waren, vindt maximaal plaats met de gemiddelde CAO-loonstijging bij INVISTA (Nederland) B.V. over de periode januari-januari van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is een reserve gevormd.

De toeslagverlening van degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening inactief waren, vindt maximaal plaats met de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens, zoals vastgesteld door het CBS, over de verstreken periode oktober - oktober van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er wordt voor deze voorwaardelijke toeslagverlening geen reserve gevormd en er wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

Flexibilisering: De (gewezen) deelnemers hebben op de pensioendatum de volgende flexibele keuzemogelijkheden:

- Uitruil van ouderdompensioen en partnerpensioen onderling;
- Vervroegde uitkering van het ouderdompensioen en wel tussen de 60-jarige en 67-jarige leeftijd;
- Uitruil van een deel van het ouderdompensioen in een AOW-overbruggingspensioen in geval van vervroegde uitkering van het ouderdompensioen;
- Deeltijdpensioering in combinatie met vervroegde uitkering van het ouderdompensioen;
- Variabele uitkering van het ouderdompensioen.

Bij gebruikmaking van de flexibiliseringsmogelijkheden worden de opgebouwde pensioenaanspraken aangepast op basis van door het fonds vastgestelde tabellen. Deze tabellen worden periodiek door het pensioenfonds gewijzigd.

Excedentregeling

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris voor werknemers die werkzaam zijn bij de vestigingen Dordrecht en Rozenburg is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag. Het

pensioengevend salaris voor werknemers die werkzaam zijn bij de vestiging Born is gelijk aan 12,92 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag, de uitvoeringstoeslag, de diplomatoeslag, en de vakantietoeslag en exclusief de afbouwtoeslag.

Franchise: De franchise is gelijk aan het maximaal in aanmerking te nemen jaarsalaris in de basisregeling (de salarisingrens). Per 1 januari 2014 bedraagt deze € 34.553,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V..

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de reeds opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Beschikbare premie en besteding: De grootte van de te verkrijgen pensioenen is afhankelijk van de voor de verzekering daarvan te stellen premie. De beschikbare premie wordt afgeleid van de pensioengrondslag en gedurende het deelnemerschap per jaar beschikbaar gesteld. De beschikbaar te stellen premie op jaarbasis is onder aftrek van de risicopremie voor de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, gelijk aan een leeftijdsafhankelijk percentage van de pensioengrondslag en is als volgt vastgesteld:

Leeftijdscategorie	Beschikbare Premie
Van 21 tot 25 jaar	6,55%
Van 25 tot 30 jaar	7,91%
Van 30 tot 35 jaar	9,55%
Van 35 tot 40 jaar	11,45%
Van 40 tot 45 jaar	13,91%
Van 45 tot 50 jaar	16,82%
Van 50 tot 55 jaar	20,36%
Van 55 tot 60 jaar	24,64%
Van 60 tot 65 jaar	30,00%
Van 65 tot 67 jaar	34,55%

De beschikbare premie wordt besteed voor de verzekering van een ouderdoms-, partnerpensioen en/of wezenpensioen ten behoeve van de (gewezen) deelnemer, zijn partner c.q. pensioengerechtigde kinderen, zoals vermeld in de basisregeling.

De aanwending van de premie vindt jaarlijks plaats op basis van de door het fonds jaarlijks vastgestelde aanwendfactoren.

Kostendekkende, gedempte en feitelijke premie 2014

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de te ontvangen feitelijke premie ten minste gelijk dient te zijn aan de conform de ABTN vastgestelde kostendekkende premie. Een premiekorting is alleen toegestaan als aangetoond kan worden dat naast de onvoorwaardelijke verplichting en het vereist eigen vermogen ook voldoende vermogen aanwezig is om de voorwaardelijke toeslagen te kunnen nakomen.

In verband met het feit dat het pensioenfonds ultimo 2013 niet meer in een situatie van dekkingstekort verkeerde, heeft het pensioenfonds haar premiebeleid voor 2014 niet meer hoeven toetsen aan de minimaal vereiste kostendekkende premie. Het pensioenfonds heeft voor het premiebesluit voor 2014 het reguliere premiebeleid in acht genomen. Dit betreft een gedempt premiebeleid rekening houdend met een gedempte rekenrente van 4,5%. De feitelijke premie voor 2014 bedraagt € 2.912.000,- en deze

is hoger dan de gedempte kostendekkende premie van € 2.658.000,-. De kostendekkende premie bedraagt €3.381.000,-. Op basis van het gedempt premiebeleid is de feitelijke premie over 2014 kostendekkend.

Gezien het bovenstaande is de actuaris van mening dat de feitelijke premie over boekjaar 2014 toereikend is.

Toeslagbeleid

Indien en voor zover de financiële middelen van het fonds dit toelaten worden er jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend op de opgebouwde pensioenaanspraken (voorwaardelijke toeslagverlening). Bij de toeslagverlening wordt onderscheid gemaakt tussen actieve en inactieve deelnemers (gewezen deelnemers en gepensioneerden):

- De toeslagverlening aan actieve deelnemers, vindt maximaal plaats met de gemiddelde CAO-loonstijging bij INVISTA (Nederland) B.V. over de periode januari-januari van het afgelopen kalenderjaar. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt een reserve gevormd. De toeslagverlening komt overeen met categorie D4 van de toeslagenmatrix.
- De toeslagverlening aan inactieve deelnemers, vindt maximaal plaats met de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens, zoals vastgesteld door het CBS, over de verstreken periode oktober - oktober van het afgelopen kalenderjaar. Er wordt voor deze voorwaardelijke toeslagverlening geen reserve gevormd en geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. De toeslagverlening komt overeen met categorie D1 van de toeslagenmatrix.

De voorgaande drie jaar zijn er geen toeslagen verleend.

Voor de hoogte van de toe te kennen toeslagverlening wordt, uitgedrukt als percentage van de hiervoor genoemde maatstaven, onderstaand beleid gehanteerd. Het definitieve besluit omtrent toeslagverlening ligt echter bij het pensioenfonds bestuur: het bestuur kan besluiten om af te wijken van onderstaand beleid.

- Dekkingsgraad < 105%: 0%
- $105\% < \text{Dekkingsgraad} < 120\%: (\text{Dekkingsgraad} - 105\%) / (120\% - 105\%)$
- Dekkingsgraad > 120%: 100%

Bij de toepassing van dit toeslagbeleid wordt de dekkingsgraad gehanteerd zoals deze aan DNB dient te worden gerapporteerd, dat wil zeggen gebaseerd op de door DNB maandelijks gepubliceerde rentecurve die wordt vastgesteld aan de hand van de UFR-methodiek. Het bestuur kan bij de besluitvorming ook de dekkingsgraad betrekken die wordt bepaald op basis van de actuele swapmarkt rentecurve.

Indien de financiële positie van het fonds dit toelaat heeft het pensioenfonds de mogelijkheid om extra toeslagen te verlenen. Hier kan pas sprake van zijn indien er geen situatie van reservetekort bestaat.

Jaarlijks worden de volgende elementen aan de bestemmingsreserve, bestemd voor de toeslagverlening van de actieve deelnemers, toegevoegd:

- het saldo van de beschikbare overrente (onder aftrek van de beheerskosten voor het gesepareerde depot) toe te rekenen aan de voorziening pensioenverplichtingen voor actieve deelnemers, hierbij rekening houdend met de financiële positie van het fonds; een jaarlijkse bijdrage van 4% van de pensioengrondslag conform de pensioenregeling die vóór 1 januari 2006 van toepassing was;
- het behaalde rendement op de bestemmingsreserve over het afgelopen boekjaar.

Rendementen behaald over reserves anders dan de bestemmingsreserve komen ten goede aan de financiële positie van het pensioenfonds. Aan de bestemmingsreserve worden, in het geval dat toeslagen worden verleend aan de actieven, de kosten voor deze toeslagen aan de bestemmingsreserve onttrokken.

De bestemmingsreserve is niet beklemd en wordt bij vaststelling van de dekkingsgraad bij het beschikbare vermogen opgeteld.

Per 1 januari 2014 heeft het bestuur besloten om, gezien de financiële positie van het pensioenfonds, een toeslag te verlenen aan de actieve deelnemers ter grootte van 0,35% en aan de inactieve deelnemers ter grootte van 0,21%. Het bestuur heeft eind 2014 een besluit genomen om op basis van het huidige toeslagbeleid per 1 januari 2015 geen toeslag te verlenen aan zowel de actieve als de inactieve deelnemers. De belangrijkste overwegingen om geen toeslag te verlenen waren gelegen in het feit dat de dekkinggraad op basis van de actuele swapmarktrente ultimo 2014 naar verwachting onder de 105% zou uitkomen, alsmede de inzichten die het bestuur op dat moment had omtrent de financiële impact van het nFTK per 1 januari 2015.

Financiële positie van het pensioenfonds

Het belegd vermogen van het pensioenfonds (inclusief liquide middelen) nam gedurende het verslagjaar toe met € 29,9 miljoen tot € 150,0 miljoen (2013: € 120,1 miljoen). Het gemiddelde rendement op basis van total return bedroeg in 2014: 30,5% (2013: 3,1%).

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2014 wordt rekening gehouden met de actuele levensverwachting. Mensen leven steeds langer en ontvangen dus langer pensioen. Stichting Pensioenfonds Invista heeft daar in de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen al rekening mee gehouden door deze per 31 december 2014 vast te stellen op basis van de nieuwe Prognosetafel AG2014 met toepassing van leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen. De impact van deze nieuwe tafel is sterk afhankelijk van de leeftijd en het geslacht van de deelnemers in het pensioenfonds. Voor jonge vrouwen is de stijging van de levensverwachting het grootst. Voor de oudere mannen is de daling van de levensverwachting het grootst. Een pensioenfonds met relatief veel jonge vrouwen in hun deelnemersbestand zullen over het algemeen dan ook de grootste stijging van de voorziening pensioenverplichtingen ervaren. Gelet op het deelnemersbestand van het pensioenfonds ultimo 2014 heeft dit evenwel tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen geleid ultimo 2014. De voorziening pensioenverplichtingen bedroeg per 31 december 2014 € 131,5 miljoen.

De berekening van deze voorziening pensioenverplichtingen heeft plaatsgevonden op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Deze rentecurve wordt voor de looptijden vanaf 20 jaar gebaseerd op de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR), een kunstmatig vastgesteld renteniveau dat een lange termijn inschatting vormt van de toekomstige rente. Voor de looptijden tot 20 jaar wordt de gemiddelde marktrente gedurende de drie voorgaande maanden gehanteerd. Omdat de UFR-rentecurve hoger ligt dan de actuele swapmarkt rentecurve is de dekkinggraad op basis van de UFR-rentecurve eind 2014 hoger dan de dekkinggraad op basis van de actuele swapmarkt rentecurve. In de praktijk kunnen pensioenfondsen op de financiële markten niet tegen een gemiddelde rente, dan wel een UFR-rente, beleggen of risico's afdekken. Daardoor kan het renterisico op de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen minder goed worden beheerst.

Als uitkomst daarvan is reeds in 2013 besloten om de pensioenverplichtingen ook op basis van de marktrente te bepalen en aan de vermogensbeheerder opdracht gegeven om het renterisico op basis daarvan strategisch voor 65% af te dekken.

Op basis van het hiervoor genoemd vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen, bedraagt de aan DNB gerapporteerde dekkinggraad (op basis van UFR) van het pensioenfonds per 31 december 2014 113,3%. Naast deze dekkinggraad stelt het pensioenfonds nog steeds een dekkinggraad vast op basis van de marktrente. De afgeleide rente bedroeg ultimo 2014 1,97%.

Ontwikkeling dekkinggraad

De UFR-dekkinggraad van het pensioenfonds bedroeg ultimo december 2014 113,3%. Aangezien de aanwezige dekkinggraad ultimo verslagjaar hoger is dan de minimaal vereiste dekkinggraad van 104,1%, maar lager dan de vereiste dekkinggraad van 114,6%, verkeerde het pensioenfonds ultimo 2014 onder het op dat moment nog geldende financieel toetsingskader nog steeds in een situatie van reservetekort.

Stichting Pensioenfonds Invista heeft gedurende 2014 haar dekkinggraad maandelijks gerapporteerd aan DNB. Pensioenfondsen dienen verder jaarlijks de voortgang van het herstel te evalueren en hierover te rapporteren aan DNB. Begin 2014 heeft het pensioenfonds het herstelplan geëvalueerd en vervolgens aan DNB gerapporteerd.

De benodigde solvabiliteit onder het oude FTK, geldend tot 31-12-2014, dient zodanig te zijn dat het pensioenfonds met 97,5% zekerheid volgend jaar nog voldoende vermogen heeft om de verplichtingen te dekken. De benodigde solvabiliteit wordt bepaald met behulp van een door DNB aangereikt standaardmodel. De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,1% en de vereiste dekkingsgraad ultimo 2014 bedraagt 114,6%. Aangezien de aanwezige dekkingsgraad hoger is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, echter lager dan de vereiste dekkingsgraad, is er ultimo 2014 zoals gezegd nog steeds sprake is van een reservetekort onder het huidige FTK.

Per 1 januari 2015 treedt echter een nieuw Financieel Toetsingskader (het nFTK) in werking. Een toelichting ten aanzien van de gevolgen van het nFTK worden hieronder nader toegelicht. De gevolgen hiervan voor de financiële positie van het pensioenfonds zijn op pagina 79 van dit jaarverslag cijfermatig toegelicht.

Nieuw Financieel Toetsingskader per 1 januari 2015

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de wijzigingen die vanaf 2015 van kracht zijn voor pensioenfondsen in het kader van het nieuwe Financiële Toetsingskader (nieuwe FTK).

Het nieuwe FTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfondsen moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt tussen generaties.

Beleidsdekkingsgraad

Het nieuwe FTK leidt tot een compleet contract waarin fondsbeslissingen minder afhankelijk zijn van dagkoersen. Sociale partners en pensioenfondsen dienen vooraf openlijk te communiceren over de verdeling van financiële risico's tussen jongeren en ouderen. Zo dient de dekkingsgraad gedefinieerd te worden, waarboven volledige indexatie wordt verleend en dient vastgelegd te worden welke maatregelen genomen worden bij een lage dekkingsgraad. Het gaat hierbij om de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad, genaamd de beleidsdekkingsgraad. Het pensioenfonds baseert zijn beslissingen op de beleidsdekkingsgraad. Het fonds is hierdoor minder gevoelig voor dagkoersen. Mede aan de hand van de beleidsdekkingsgraad wordt bepaald of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert, of een pensioenverlaging noodzakelijk is en of toeslagverlening gegeven kan worden.

Toeslagverlening

Toeslagen mogen verleend worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%. Daarnaast moet de gegeven toeslag toekomstbestendig zijn. Dit betekent dat het eigen vermogen boven de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg moet zijn om de toegezegde toeslagverlening ook in de toekomst te kunnen financieren. In de praktijk impliceert dit voor een gemiddeld pensioenfonds dat een toeslag van 1% mogelijk wordt bij een beleidsdekkingsgraad van 120% en een toeslag van 2% bij een beleidsdekkingsgraad van 130%.

Premie

Om fluctuaties in de hoogte van de premie te voorkomen blijft het mogelijk om de kostendekkende premie vast te stellen met een methodiek van premiedemping. Deze demping kan daarbij plaatsvinden op basis van een 10-jaars gemiddelde rente of op basis van een prudent verwacht rendement. Wordt voor de laatste optie gekozen dan is er een opslag nodig voor financiering van de indexatie bij middelloonregelingen. Tot slot vervalt de DNB-beleidsregel dat de premie, in het geval van een dekkingstekort, moet bijdragen aan herstel.

Nieuwe herstelplansystematiek

Een pensioenfonds moet een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid ligt. Dit moet binnen 3 maanden na constatering van het tekort. Alleen als het tekort per 1 januari 2015 is vastgesteld, dan dient het pensioenfonds het herstelplan voor 1 juli 2015 bij DNB in.

Doel van deze nieuwe systematiek voor herstelplannen is dat de gevolgen van dalingen in de beleidsdekkingsgraad direct worden vertaald in het nemen van maatregelen, zoals het aanpassen van de premie, het verlagen van de toeslag of in het uiterste geval een pensioenverlaging. De maatregelen mogen over maximaal 10 jaar worden gespreid, ze moeten generatie-evenwichtig zijn en een pensioenfonds moet binnen 10 jaar weer terug zijn op het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Elk jaar wordt de financiële situatie van het fonds bezien; is de beleidsdekkingsgraad na 1 jaar lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan dient het pensioenfonds opnieuw een herstelplan in, waaruit blijkt hoe het fonds weer binnen 10 jaar herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Het herstelplan vervalt zodra de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Tot slot wordt een belangrijke regel geïntroduceerd en dat is dat de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds niet langer dan vijf achtereenvolgende jaren onder de minimaal vereiste dekkingsgraad mag liggen. Indien dit wel het geval is en de actuele dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan dient de actuele dekkingsgraad direct teruggebracht te worden naar de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit kan door een bijstorting van de werkgever of door een pensioenverlaging te laten plaatsvinden.

Pensioenverlaging

Om weer financieel solvabel te worden, blijven pensioenverlagingen het laatste redmiddel. Zijn er geen maatregelen meer voorhanden, is de beleidsdekkingsgraad 5 jaar achter elkaar lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad én is de actuele dekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Ook als een pensioenfonds in een herstelsituatie niet binnen 10 jaar naar het vereist eigen vermogen kan toegroeien moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. De pensioenverlaging mag over een periode van maximaal 10 jaar worden gespreid en moet ten minste tijdsevenredig plaatsvinden. Heeft een pensioenfonds een sterk vergrijsd deelnemersbestand, is het voornemens te liquideren of is er een grote waardeoverdracht aanstaande, dan kan DNB het pensioenfonds verplichten de hersteltermijn te verkorten.

Het inhalen van toeslagverlening en het herstellen van pensioenverlagingen

Om in het verleden gemiste toeslagverlening in te halen en om pensioenverlagingen te herstellen, gelden soortgelijke voorwaarden. Ten eerste moet er voldoende vermogen aanwezig zijn om de reguliere toeslagambitie in de toekomst te kunnen geven. Daarnaast mag slechts één vijfde deel van het overschot gebruikt worden voor inhaalindexatie of voor herstel van een pensioenverlaging. Het overschot is daarbij gedefinieerd als het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de benodigde dekkingsgraad om volledig te indexeren of het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad. Het kleinste verschil is leidend voor het inhalen van toeslagverlening of voor het herstellen van een pensioenverlaging.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het fonds en toetst of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het fonds zelf gestelde normen onder meerdere scenario's. Het pensioenfonds zelf definieert hoe ver het pensioenresultaat mag wegzakken. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze norm, dan moet dit gecommuniceerd worden aan de achterban én sociale partners en leidt dit er mogelijk toe dat het pensioencontract herzien wordt.

Vereist eigen vermogen onder het nieuwe FTK

Het vereist eigen vermogen stijgt ten opzichte van het vereist eigen vermogen onder het oude FTK. Dat komt door de gewijzigde rekenregels, waarmee onder het nieuwe FTK het vereist eigen vermogen vastgesteld wordt. Het vereist eigen vermogen blijft een belangrijk criterium, omdat het onder andere een rol speelt bij de premiestelling, de beoordeling of het fonds zich in een herstelsituatie bevindt, de beoordeling of het fonds een pensioenverlaging moet doorvoeren en of een toeslag verleend mag worden.

Herverzekering

De pensioenaanspraken worden in eigen beheer opgebouwd. De risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid heeft het pensioenfonds verzekerd bij Nationale Nederlanden te Den Haag.

Ten behoeve van het overlijdensrisico worden jaarlijks de risicokapitalen verzekerd. Het risicokapitaal is gelijk aan de contante waarde van een direct ingaand partnerpensioen, verminderd met de, ten behoeve van de betreffende deelnemer, aanwezige voorziening voor ouderdomspensioen.

Onder het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt verstaan de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw. De dekking van de premievrijstelling omvat de uitkering van een rente bij langdurige arbeidsongeschiktheid van een deelnemer ter grootte van de gelijkblijvende jaarpremie, welke voor de opbouw van de reglementaire pensioenaanspraken noodzakelijk is.

Per 1 januari 2012 is er door een wijziging van de Pensioenwet een wettelijk verbod op het aangaan van herverzekeringsconstructies met verzekeraars op basis van kapitaalcontracten in werking getreden. Hierbij is evenwel een overgangstermijn van vijf jaar van kracht geworden voor pensioenfondsen welke reeds op basis van bestaande kapitaalcontracten zijn herverzekerd. Begin 2013 heeft het bestuur besloten om het bestaande kapitaalcontract met Nationale Nederlanden, met inachtneming van enkele inhoudelijke wijzigingen, te verlengen tot maximaal 31-12-2016.

Verwachte wijzigingen in het komend jaar

Zoals aan het begin van dit jaarverslag is gemeld, heeft er per 1 januari 2015 wederom een herziening van het fiscaal Witteveen kader plaatsgevonden, dat ook de inhoud van de pensioenovereenkomst en daarmee de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds Invista raakt. Sociale partners hebben zich eind 2014 gebogen over de mogelijke gevolgen hiervan ten aanzien van de pensioenregeling. In dat kader hebben sociale partners per 1 januari 2015 besloten tot aanpassing van de jaarlijkse pensioenopbouw in de middelloonregeling van 2% naar 1,875%. Daarnaast is er per 1 januari 2015 een maximaal pensioengevend salaris ingevoerd van € 100.000,-. Over het salaris boven dit bedrag wordt er vanaf 1 januari 2015 géén pensioen meer opgebouwd binnen de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds Invista. Verder zijn de beschikbare premiestaffels als gevolg van het herzien fiscaal Witteveen kader per 1 januari 2015 gewijzigd. Het bestuur heeft deze wijzigingen begin 2015 in de pensioenreglementen doorgevoerd. Ook zijn de overige fondsdocumenten en de communicatiemiddelen ten behoeve van de deelnemers hierop aangepast. De deelnemers zijn begin 2015 schriftelijk over de wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2015 geïnformeerd.

Verder zal het bestuur in 2015 overgaan tot de implementatie van het nFTK per 1 januari 2015. Het bestuur zal zich gedurende de eerste helft van 2015 uitspreken over de noodzakelijke beleidsaanpassingen in het kader van het nFTK en deze vastleggen in de diverse fondsdocumenten, zoals de ABTN, de uitvoeringsovereenkomst en de pensioenreglementen.

Overzicht verzekerdenbestand

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Stand per 31 december 2013	270	361	84
Mutaties door:			
– Nieuwe toetreding	22	0	0
– Ontslag met premievrije aanspraak	-10	10	0
– Waardeoverdracht	0	-27	0
– Overlijden	0	-1	0
– Afkoop	0	0	0
– Ingang pensioen	-6	-9	15
– Andere oorzaken	0	0	0
Mutaties per saldo	6	-27	15
Stand per 31 december 2014	276	334	99

Specificatie pensioengerechtigden

	2014	2013
Ouderdompensioen	82	69
Partnerpensioen	14	12
Wezenpensioen	3	3
	99	84

Beleggingenparagraaf

Beleggingen - Algemeen

Terugblik

Economie

In 2014 lijkt de wereldeconomie geleidelijk aan te trekken. De groei komt naar verwachting uit op 2,9%; dit is een lichte verbetering ten opzichte van 2013, toen de economische groei 2,8% bedroeg.

De economische groei werd met name gevoed door sterke prestaties van de private sector in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Hier gaven de verbeterende arbeidsmarkt en de positieve beursontwikkelingen de bestedingen een stevige impuls. In Japan en de eurozone stelde de groei juist teleur.

De groei in opkomende economieën bleef gematigd. De olieprijs ging flink omlaag en er was sprake van oplopende geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en Oekraïne.

De wereldwijde inflatie bleef in 2014 onder controle dankzij de lagere energieprijzen en onbenutte capaciteit. De inflatie daalde tot 2,7% in 2014. In 2013 bedroeg de wereldwijde inflatie 2,9%.

De centrale banken speelden in 2014 wereldwijd een hoofdrol. In oktober stopte de Amerikaanse Fed na meer dan vijf jaar met het opkopen van staatsobligaties ('QE'). De centrale bank in Japan breidde haar QE-programma juist uit om de inflatie te stimuleren. De Europese Centrale Bank (ECB) verlaagde het belangrijkste rentetarief tot 0,05% en is voornemens om 1 triljoen euro extra in de economie te pompen om de groei en de inflatie te stimuleren.

Politiek

Politiek gezien was 2014 een roerig jaar.

De Schotten stemden in september op een referendum tegen onafhankelijkheid van het Verenigd Koninkrijk. In de Verenigde Staten wonnen de Republikeinen een meerderheid in het Congres bij tussentijdse verkiezingen in november. En op 14 december behield de Liberaal-Democratische Partij van premier Abe de meerderheid in het Japanse Lagerhuis. In diverse belangrijke opkomende landen (zoals India, Zuid-Afrika, Indonesië, Turkije en Brazilië) vonden verkiezingen plaats. Deze zorgden voor hoop op hervormingen die de economische activiteit kunnen stimuleren.

Ook de geopolitieke spanningen laaiden in 2014 op. In maart nam Rusland de Oekraïense regio de Krim in, terwijl pro-Russische separatisten verschillende steden in het oosten van Oekraïne bezetten. En in september 2014 begonnen de Verenigde Staten en haar bondgenoten in Syrië en Irak met luchtaanvallen op doelwitten van de Islamitische Staat.

Financiële markten

Ondanks aanhoudende zorgen om de mondiale groei en geopolitieke spanningen was 2014 gunstig voor beleggers. Een langzaam aantrekkende economische groei, dalende inflatie en soepel monetair beleid zorgden in de financiële markten voor een zoektocht naar rendement. Met name (staats)obligaties, aandelen en beursgenoteerd vastgoed wisten daarvan te profiteren.

De beleggingsrendementen werden in 2014 sterk beïnvloed door valutaschommelingen. De Amerikaanse dollarindex, die de waarde van de dollar afzet tegen een mandje met belangrijke valuta's, steeg in 2014 naar het hoogste niveau in negen jaar.

De aandelenmarkten presteerden met een waardestijging van bijna 20% in euro's in 2014 goed. Dit betekent een voortzetting van de opwaartse trend die in 2009 na de financiële crisis werd ingezet. Aandelen kregen steun van sterke winstcijfers, dividendgroei en een toenemend ondernemersvertrouwen. Vooral Amerikaanse aandelen presteerden goed.

Tegen de meeste verwachtingen in daalde de obligatierente in de Verenigde Staten en Duitsland naar nieuwe dieptepunten. In de Verenigde Staten kwam dit door een onverwachte afname van de leenbehoefte van de Amerikaanse overheid. De lagere rente in Duitsland had te maken met de lage inflatie en zwakke economische activiteit in de eurozone, het vooruitzicht van nieuwe monetaire acties van de Europese Centrale bank om de groei te stimuleren en de zoektocht door beleggers naar "safe havens" (veilige havens) in een omgeving die wordt gekenmerkt door geopolitieke onzekerheid.

Vooruitzichten

Economie

Verwacht wordt dat de wereldeconomie in 2015 verder zal aantrekken.

De Amerikaanse economie is het meest veerkrachtig. Een hoger dan trendmatige groei dankzij een verdere verbetering van de arbeids- en huizenmarkten en gunstige financiële condities is hier niet uitgesloten.

In de eurozone zijn de fundamentals minder goed dan de Verenigde Staten. De regio zal naar verwachting echter niet opnieuw in een recessie belanden. Minder geopolitiek risico en een grotere risicobereidheid kunnen gunstig zijn voor het sentiment, terwijl een lagere wisselkoers en lagere olieprijzen de activiteit zouden moeten stimuleren.

De Japanse economie zal aantrekken dankzij afstemming van het monetaire en fiscale beleid. De consumentenbestedingen zullen een impuls krijgen van de sterke groei van de werkgelegenheid en de daling van de yen belooft veel goeds voor de bedrijfswinsten en de export.

Omdat de Chinese vraag blijft afnemen en de wereldhandel maar langzaam groeit, zal de export opkomende markten niet kunnen redden. Deze landen kunnen alleen via hervormingen de economie aanjagen. Op dit moment zijn hervormingen in vijf opkomende landen een belangrijk thema: Mexico, India, Thailand, Egypte en Indonesië. In andere opkomende economieën beperken structurele problemen en een krap financieel klimaat het groeipotentieel. Landen die grondstoffen produceren, hebben last van dalende prijzen. De regio houdt ook last van geopolitieke risico's, vooral in verband met het conflict tussen Oekraïne en Rusland en de spanningen in het Midden-Oosten.

Het jaar 2015 kent op- en neerwaartse risico's. Het belangrijkste opwaartse risico is dat de wereldeconomie het beter zal doen dan verwacht. De Europese groei kan verzwakken doordat beleidsmakers niet in actie komen. In China kan het groeimomentum verder zal afnemen. Vanwege de grote afhankelijkheid blijft de situatie in China een groot risico voor de wereldeconomie.

Financiële markten

Verwacht wordt dat centrale banken in 2015 opnieuw prominent in het financiële en economische nieuws zullen zijn. De lage groei, dalende inflatie en het accommoderende beleid van wereldwijde centrale banken zullen de zoektocht naar rendement in de financiële markten waarschijnlijk blijven stimuleren.

Het beleid van de Europese Centrale Bank (in het bijzonder het vooruitzicht op nog meer onconventionele maatregelen) en de blijvend lage inflatie, zwakke economische groei en geopolitieke onzekerheid dragen bij aan aanhoudende neerwaartse druk op de Europese obligatierentes. Het is daarom waarschijnlijk dat de Duitse kapitaalmarktrente in de nabije toekomst niet aanzienlijk zal stijgen.

Een klimaat van gematigde economische groei, beter dan verwachte bedrijfswinsten en een soepel monetair beleid blijft gunstig voor aandelen. Bovendien blijven de bedrijfsbalansen sterk en aandelen zijn verre van duur in vergelijking met andere beleggingscategorieën.

Amerikaanse bedrijven krijgen waarschijnlijk meer te maken met de sterke Amerikaanse dollar, terwijl Japanse en Europese bedrijven hiervan moeten kunnen profiteren.

Fondsspecifieke ontwikkelingen 2014

Beleggingsresultaten

De beleggingen van het pensioenfonds zijn in het verslagjaar flink in waarde gestegen van € 119,5 miljoen ultimo 2013 naar € 147,5 miljoen ultimo 2014. Met name de goede resultaten van de beleggingen in 2014 hebben een waardestijging van € 34,6 miljoen opgeleverd, terwijl er in verband met waarde overdrachten en pensioenbetalingen € 6,6 miljoen onttrokken is aan de portefeuille in 2014.

In 2014 worden de resultaten van de beleggingen positief beïnvloed door de sterk dalende rente en de goede resultaten op vrijwel alle risicovolle beleggingen met name aandelen en bedrijfsobligaties. Uitzondering hierop was de belegging in commodities.

De vastrentende portefeuille bestaat uit euro staatsobligaties en bedrijfsobligaties en is afgestemd op de gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen van Invista en dekt ongeveer 65% van het renterisico af. Deze portefeuille behaalde een zeer goed rendement van 42,9% vanwege de sterk gedaalde rente, en presteerde beter dan de vergelijkbare benchmark die 41,8% steeg. Dit rendementsverschil wordt met name verklaard door de risicovollere positionering die in deze markt kon profiteren. Hoewel de gedaalde rente een positief rendement voor de vastrentende portefeuille opleverde, zorgde het renterisico, dat deels niet door Invista werd afgedekt, op balansniveau juist voor een negatief effect op de dekkingsgraad.

De aandelenportefeuille behaalde een goed rendement van 15,5%, maar behaalde een mindere performance dan de benchmark (16,6%). Met name het wereldwijde aandelenfonds presteerde niet goed in vergelijking met de benchmark. Ondanks de onrust in landen als Brazilië, Thailand en de groeivertraging in China presteerden het emerging markets beter dan de benchmark. De aandelen van opkomende markten presteerden wederom iets minder dan de ontwikkelde markten door onrust in een aantal belangrijke landen en de verslechterde economische vooruitzichten met lagere groeiverwachtingen voor China. Deze verwachtingen hadden samen met een lagere olieprijs een negatief effect op het rendement van de commodities van -14,5%. Gelet op het gewicht van deze categorie had dit nauwelijks effect op het totale rendement.

De goede resultaten van de aandelen en vastrentende waarden zorgden uiteindelijk voor een mooi jaarresultaat van 30,5%, een fractie boven de vergelijkbare benchmark die 30,3% behaalde.

Beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. Het wettelijk verbod geldt niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunitie of of daarbij betrokken ondernemingen, minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen. Stichting Pensioenfonds Invista heeft in het beleggingsbeleid geen specifiek beleid geformuleerd met betrekking tot de aspecten milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Het fonds belegt haar vermogen volledig in door derden beheerde beleggingsinstellingen. Op het beleggingsbeleid van deze beleggingsinstellingen heeft het bestuur geen directe invloed. Alhoewel het wettelijk verbod niet geldt voor deze beleggingsinstellingen is het bestuur hierover wel de dialoog aangegaan met de vermogensbeheerder ING Investment Management. Alhoewel de beleggingsinstellingen waarin het

pensioenfondsen beleggen geen specifiek duurzaam karakter hebben, heeft ING IM wel verklaard veel waarde te hechten aan verantwoord beleggen. Haar strategie voor Verantwoord Beleggen is gebaseerd op vier pijlers: ING IM is ondertekenaar van UN PRI en hanteert deze principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI) in haar beleggingsproces van al haar beleggingsfondsen. In de gehele fondsrang van ING IM belegt zij niet in controversiële wapens, oefent ING IM het stemrecht op aandelen binnen de beleggingsfondsen actief uit in overeenstemming met het belang van haar klanten en biedt diverse duurzame aandelen en creditfondsen aan.

Beleggingen op Nederlands grondgebied

De posities in Nederland waren eind december 2014 aanwezig in de vastrentende en aandelenportefeuille. Het totaal bedroeg circa € 9 miljoen.

Risicoparagraaf

In onderstaande opsomming volgt een beschrijving van de belangrijkste risico's waarmee het pensioenfonds zou kunnen worden geconfronteerd. De risico's worden gekwantificeerd en gekwalificeerd vanaf pagina 69 van dit verslag.

Matchingsrisico

Het matchingsrisico is het risico dat voortvloeit uit een mismatch tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen die kan worden veroorzaakt door een wijziging van de rente, ongelijke looptijden van de beleggingen en de verplichtingen, valutabewegingen, liquiditeitsissues en inflatie.

Verzekeringstechnisch risico

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico het belangrijkste is. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen worden prudente veronderstellingen gehanteerd waaronder leeftijdscorrectiefactoren alsmede toekomstige verbetering van de levensverwachting. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Het bestuur heeft besloten om ook rekening te houden met een mogelijk aanwezig concentratierisico met betrekking tot de zich in de portefeuille bevindende staatsobligaties. Dit houdt verband met de door het bestuur gepercipieerde risico's, zoals zich die onder andere in 2012 in de eurozone manifesteerden. Verlagingen van de 'rating' (ook wel 'downgrades' genoemd) zouden bij omvangrijke posities in een debiteur tot relatief grote dalingen van het belegd vermogen en daarmee de dekkinggraad kunnen leiden. Het bestuur acht het prudent om voor dit risico een buffer aan te houden. Het concentratierisico wordt door de vermogensbeheerder gemonitord.

Beleggingsrisico zoals renterisico, prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en valutarisico

Renterisico is het risico dat het saldo van de marktwaarde van de portefeuille vastrentende waarden en de nominale pensioenverplichtingen op marktwaarde verandert door veranderingen in de marktrente. Het structurele renterisico wordt beheerd binnen het ALM-proces.

Prijsrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In

aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Kredietrisico hangt samen met de beleggingen in verhandelbare schuldpapieren en op tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbare schuldpapieren wordt beschouwd als prijsrisico. De beheersing van deze vorm van kredietrisico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Tegenpartijrisico betreft het risico dat tegenpartijen hun verplichtingen aan het fonds niet meer kunnen nakomen, bijvoorbeeld door faillissement. Het tegenpartijrisico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en hantering van tegenpartijlimieten, al dan niet in combinatie met zekerheidstellingen.

Liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds onvoldoende liquide middelen heeft om betalingen, waaronder de pensioenuitkeringen, te verrichten. Bij het fonds is sprake van een jaarlijkse grote netto-instroom. De waarschijnlijkheid van het liquiditeitsrisico en de impact daarvan is derhalve klein. Het liquiditeitsrisico wordt ook beperkt door de invulling van het cashmanagement. Het bestuur ziet toe op een juiste afstemming van de inkomende en uitgaande kasstromen van het fonds.

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Als gevolg van koersdalingen van valuta's ten opzichte van de euro kan de waarde van beleggingen in euro's uitgedrukt dalen. Dit valutarisico kan worden afgedekt, echter heeft het bestuur het strategische beleid geformuleerd dat dit niet actief geschiedt. Alhoewel de volatiliteit van de waarde van het belegd vermogen hierdoor op korte termijn hoger kan zijn, wordt op lange termijn geen extra rendement verwacht van het afdekken van de in vreemde valuta's luidende beleggingen. Wel staat het bestuur toe dat de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt, het valutarisico afdekken.

Grondstoffenrisico

Bij grondstoffen kan gedacht worden aan energie (olie), (edel)metalen en agrarische producten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties van de grondstoffenprijzen. Pensioenfonds Invista heeft op basis van zijn strategische beleggingsbeleid een normgewicht van 2,5% voor deze beleggingscategorie gedefinieerd.

Operationele risico's (waaronder interne beheersing, IT en integriteitsrisico)

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele administratieve uitvoering geschiedt door AZL N.V. De beleggingsadministratie geschiedt door ING Investment Management. Deze partijen hebben een ISAE3402-rapportage. Door het overleggen van deze rapportage toont AZL N.V. en ING Investment Management aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan, dat de uitvoering 'in control' is. Met het overleggen van de ISAE3402-rapportage komt het pensioenfonds tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie.

Uitbesteding en de risico's die hiermee samenhangen

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen en dergelijke. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert Stichting Pensioenfonds Invista zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Stichting Pensioenfonds Invista beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een

uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de Pensioenwet bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en -procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie. Deze SLA's worden regelmatig via een audit evaluatie onder de loep genomen door de auditcommissie van Stichting Pensioenfonds Invista.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het pensioenfonds diverse maatregelen treffen.

Een risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een tweede risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het pensioenfonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het pensioenfonds heeft ingehuurd.

Stichting Pensioenfonds Invista heeft ter beperking van deze risico's de navolgende maatregelen genomen:

1. Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsorganisatie en een adviserend actuaaris aangesteld. Deze toetsen bij wetswijzigingen de fondsstukken en stellen waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur.
2. Het pensioenfonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
3. Het pensioenfonds werkt volgens een gedetailleerd communicatieplan. Dit communicatieplan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten. Door middel van het planmatig uitvoeren van communicatie, wordt bewaakt dat het pensioenfonds aan de eisen van de wet en consistentie van de uitingen voldoet.
4. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de ander partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door actuaaris en accountant op de uitvoering door het fonds. Materiële onvolkomenheden in het kader van de jaarrekeningcontrole worden door hen gerapporteerd.

In het algemeen draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Een en ander is vastgelegd in het geschiktheidsplan van Stichting Pensioenfonds Invista.

Beheersing van de risico's

Het bestuur is verantwoordelijk voor de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing van risico's. Het bestuur heeft daartoe de risico's van Stichting Pensioenfonds Invista geanalyseerd en een beschrijving c.q. analyse hiervan opgenomen in de ABTN. Daarnaast is een integriteitsplan opgesteld aan de hand waarvan risico's zijn geïdentificeerd en van een waardering voorzien.

Voor wat betreft de financiële risico's kan worden opgemerkt dat het bestuur momenteel maandelijks wordt voorzien van managementinformatie met betrekking tot de status van de beleggingen. Minimaal een keer per jaar wordt de vermogensbeheerder gevraagd direct aan het bestuur verantwoording af te leggen door middel van een presentatie tijdens een bestuursvergadering. Elk kwartaal wordt overlegd met de vermogensbeheerder door de beleggingscommissie.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van haar beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie en dat dit op de lange termijn leidt tot een zo laag mogelijke en stabiele pensioenpremie.

Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen:

1. de hoogte van de toekomstige premiebatens;
2. de hoogte van de toekomstige toeslagverlening;
3. het beleggingsbeleid.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van Stichting Pensioenfonds Invista wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de financiële positie van het pensioenfonds in de toekomst, een rol.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan worden opgemerkt dat het bestuur overleg heeft gevoerd met de externe adviseurs over de dienstverlening, inclusief de service level agreements. AZL N.V. en ING IM worden gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISAE3402. Voorts wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie, alsmede van externe adviseurs, in staat gesteld de risico's en de fondssituatie goed te monitoren.

Paragraaf naleving Code Pensioenfonds

Het bestuur heeft zich gedurende 2014 gebogen over de normen zoals vastgelegd in de per 1 januari 2014 geïntroduceerde Code Pensioenfonds. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur de naleving van deze normen nader in kaart gebracht en schriftelijk vastgelegd. Het bestuur rapporteert in dit jaarverslag conform het zogenoemde pas toe- of leg uit- principe over de naleving van deze normen. Het pensioenfonds leeft deze normen na, behoudens de normen welke hierna verder zullen worden toegelicht:

Norm 3 (Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij). Het bestuur heeft in 2014 reeds een missie, visie en strategie geformuleerd. Voor wat betreft de vastlegging van een heldere beleids- en verantwoordingscyclus heeft het bestuur besloten om dit in 2015 nader uit te werken.

Norm 26 (Het bestuur meet hoe effectief de ingezette communicatiemiddelen zijn. Dit doet het periodiek, maar ten minste elke drie jaar). Het bestuur heeft besloten zich in 2015 te zullen beraden over de wijze waarop een dergelijke toetsing zou kunnen plaatsvinden, alsmede de vraag of een dergelijke toetsing überhaupt wenselijk geacht wordt.

Norm 51 (Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur evalueert daartoe in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Hierbij betreft het bestuur één keer in de twee jaar een derde partij. Bij de evaluatie komt aan de orde of het bestuur voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur). Het bestuur heeft na inventarisering van de bijkomende kosten, besloten om vooralsnog geen derde partij te zullen betrekken bij de jaarlijkse zelfevaluatie door het bestuur.

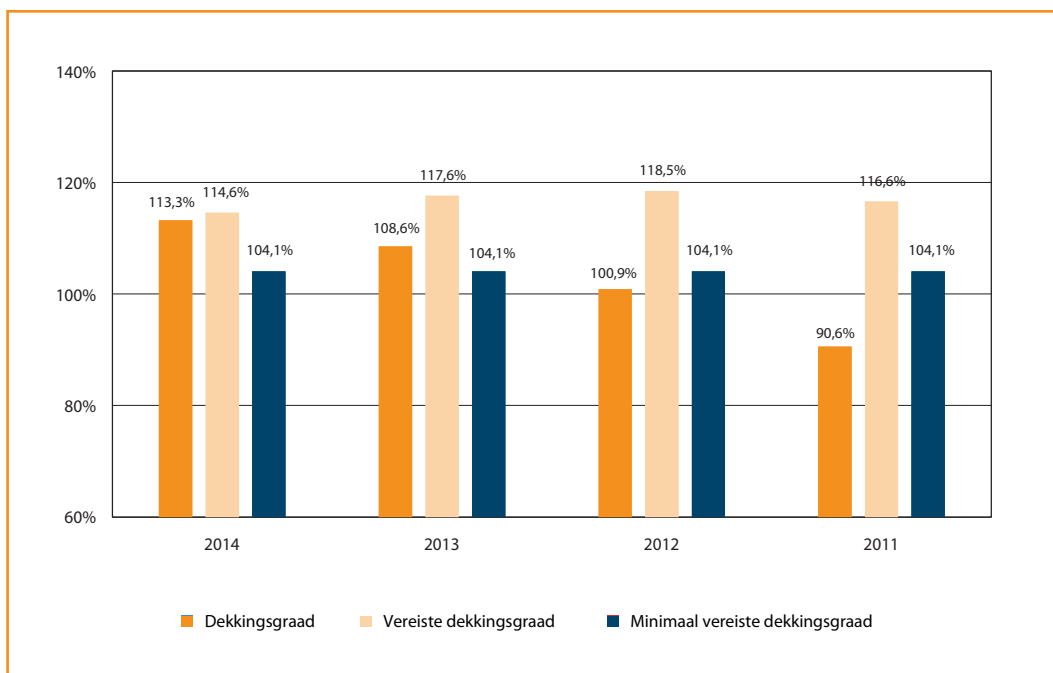
Norm 66 (Het bestuur stelt –in overleg met het desbetreffende orgaan– concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid). Het bestuur heeft ten aanzien van de gewenste diversiteit aangegeven als zodanig hiernaar te zullen streven bij de samenstelling van diverse fondsorganen, echter de geschiktheid van toekomstige kandidaten te allen tijde zal laten prevaleren boven diversiteitscriteria.

Samenvatting actuariel rapport

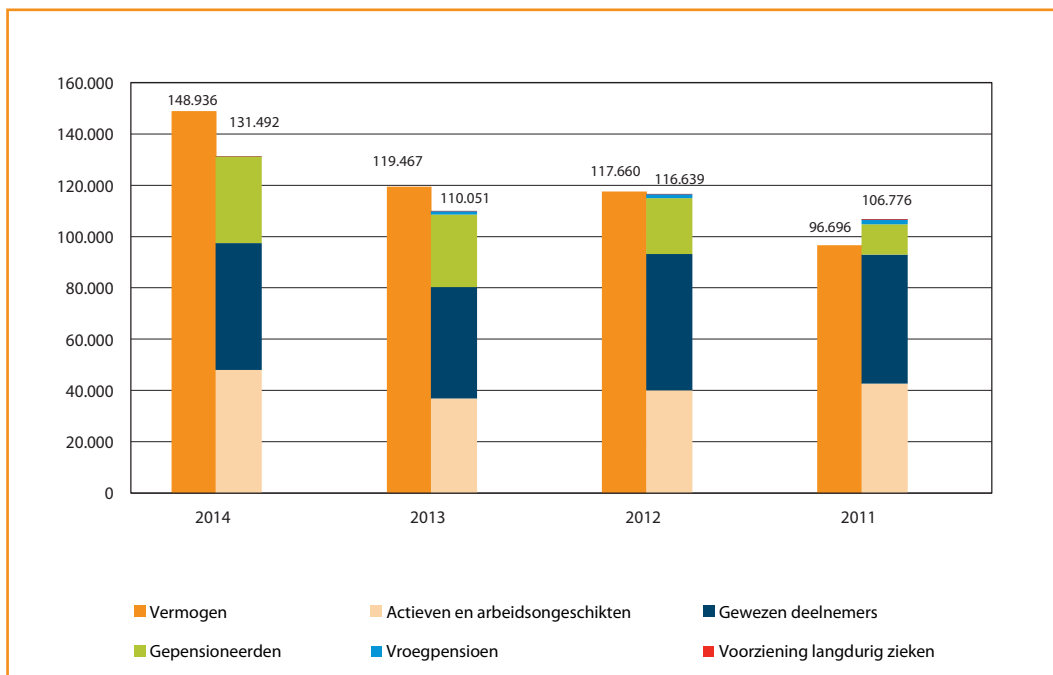
Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds steeg van 108,6% ultimo 2013 naar 113,3% ultimo 2014. De dekkingsgraad ultimo 2014 is daarmee hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Het fonds verkeert daarom ultimo 2014 niet meer in een situatie van een dekkingstekort. De dekkingsgraad is wel nog lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds verkeert daarom ultimo 2014 in een reservetekort.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op een technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening(en) weer.

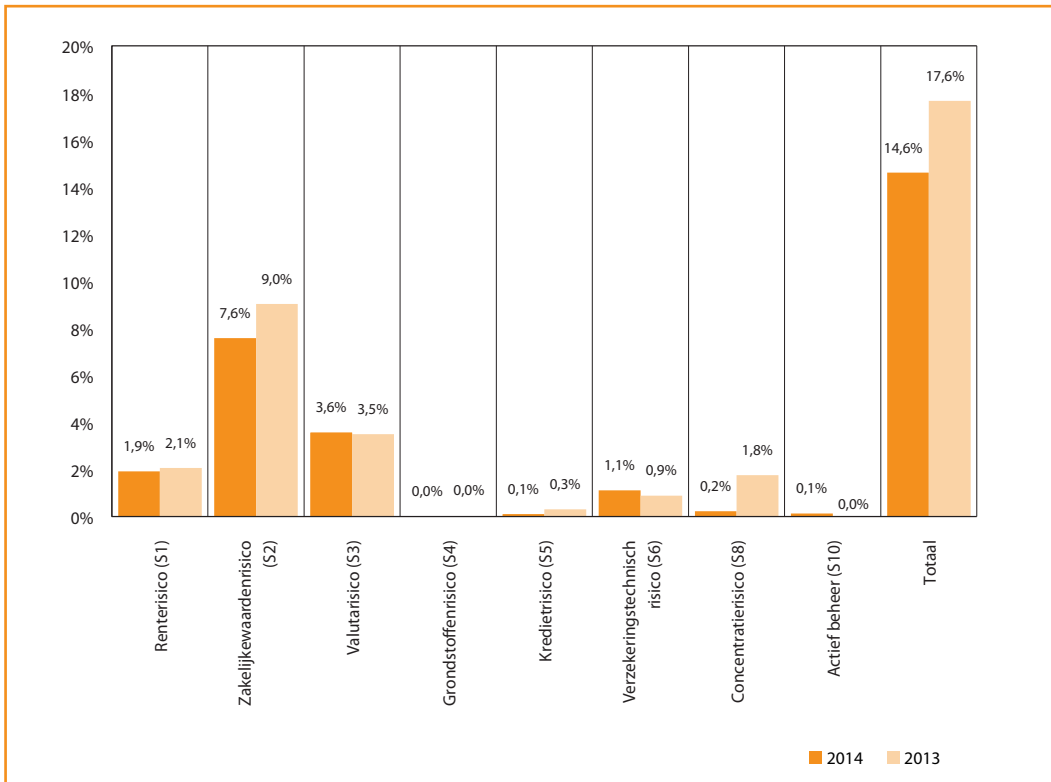

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,1% ultimo 2014. De vereiste dekkinggraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2014 bedraagt de vereiste dekkinggraad 114,6% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 114,5% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

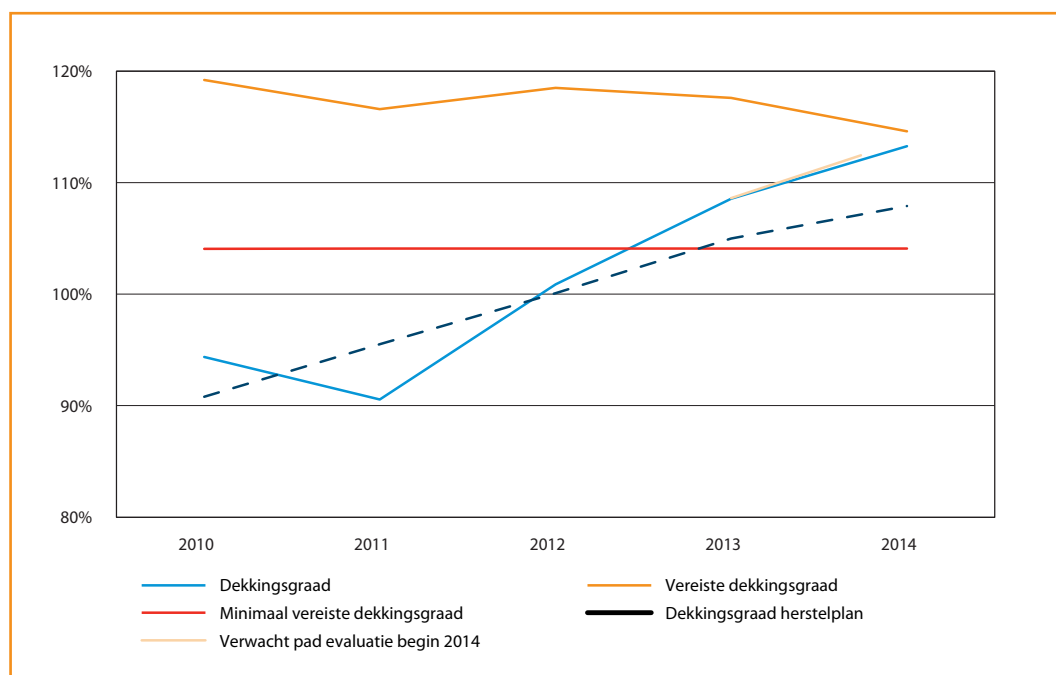
Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkinggraad ultimo 2014 vastgesteld als de hoogste uitkomst van beide percentages. Dit is dus 114,6% op basis van de feitelijke beleggingsmix.

De volgende grafiek toont de verdeling van de vereiste dekking over de verschillende risico-componenten die gehanteerd wordt voor de toetsing. Hierbij zijn de verdelingen opgenomen voor 2013 en 2014.

Herstelplan

Het fonds verkeert ultimo 2014 niet langer in een situatie van dekkingstekort. De dekkingsgraad is immers hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. De volgende grafiek toont het verwachte pad, zoals dit in het oorspronkelijke herstelplan is vastgelegd. Tevens toont de grafiek de ontwikkeling van de dekkingsgraad tot en met ultimo 2014 en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad tot en met ultimo 2014 ¹⁾.

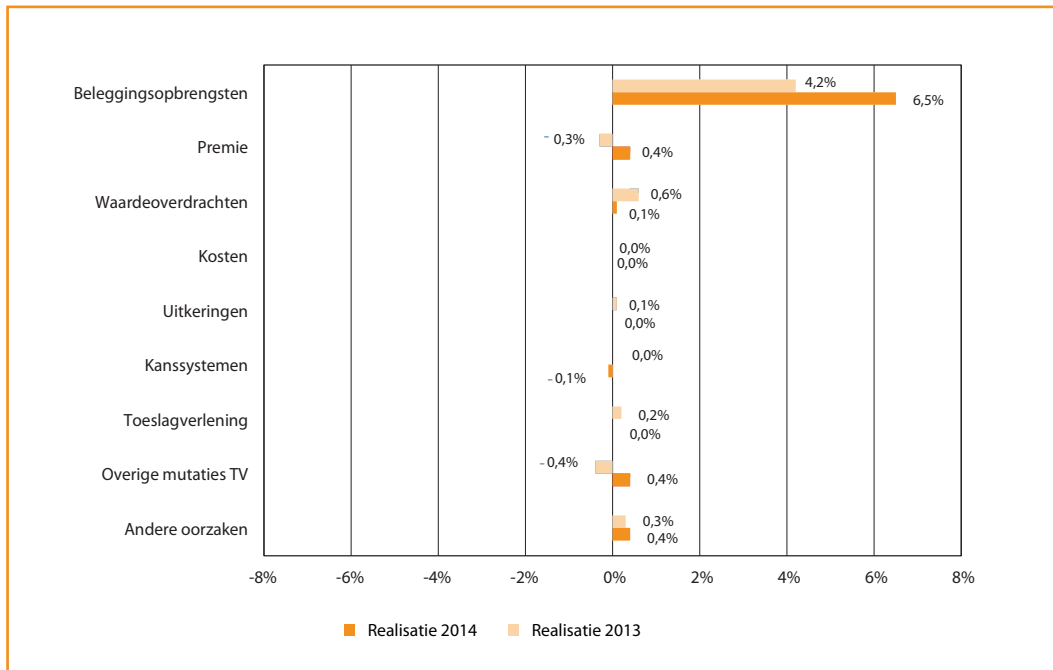
Op basis van het ingediende herstelplan zou ultimo 2014 een dekkingsgraad van 107,9% worden verwacht. De werkelijke dekkingsgraad ultimo boekjaar 2014 is 113,3%. Het fonds loopt daarmee voor op het herstelplan. Naast de vergelijking met het oorspronkelijke herstelplan is het belangrijk om te kijken naar de evaluatie van het herstelplan. Het fonds heeft de voortgang van het herstel voor het laatst begin 2014 geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie zou ultimo 2014, zoals in bovenstaande grafiek is opgenomen, een dekkingsgraad van 113,8% worden verwacht. De werkelijke dekkingsgraad ultimo boekjaar 2014 is 113,3%, waardoor het fonds achterloopt op het herstel. Met de invoering van het nieuwe Financiële Toetsingskader moet het fonds uiterlijk 1 juli 2015 een nieuw herstelplan indienen. Op dat moment zal duidelijk zijn hoe het fonds er qua herstel op basis van het nieuwe Financiële Toetsingskader voorstaat ²⁾.

1) De maand- en kwartaaldekkingsgraden zijn in deze grafiek niet weergegeven.

2) Onder het nieuwe Financiële Toetsingskader dient het fonds binnen 3 maanden na constatering van een tekort een herstelplan in te dienen. Alleen als het tekort per 1 januari 2015 is vastgesteld en dat is voor het fonds het geval, dan dient het pensioenfonds het herstelplan voor 1 juli 2015 bij DNB in te dienen.

Analyse van het resultaat

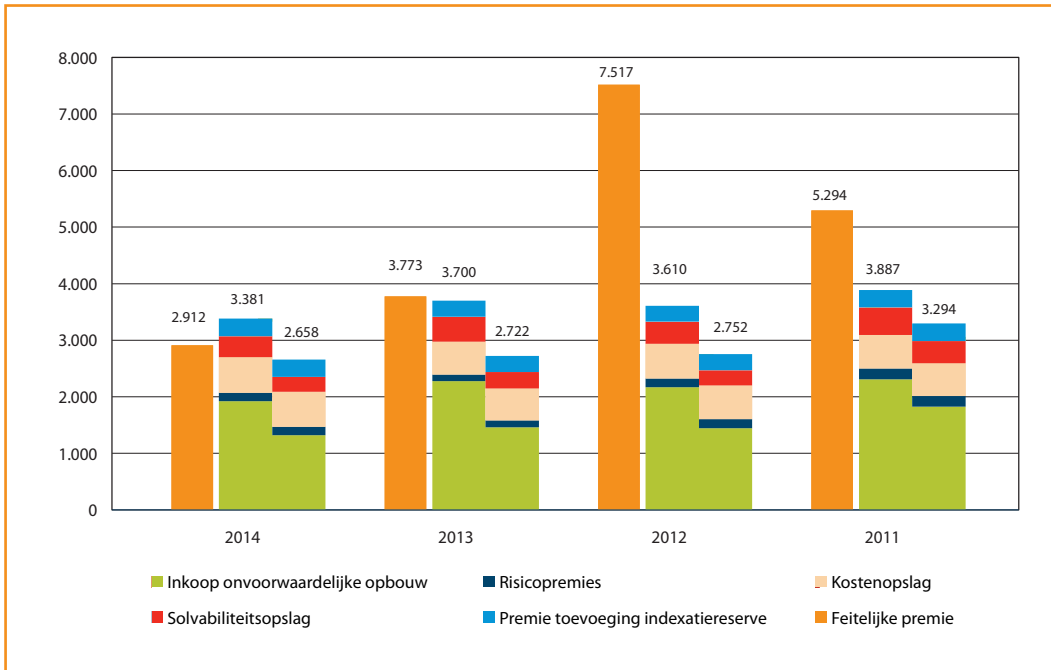
De stijging van de dekkingsgraad van 4,7%-punt in 2014 volgt tevens uit het positieve resultaat van 8.028 in het boekjaar. In 2013 was er een positief resultaat van 8.395. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2014 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, rekening houdend met een rente van 4,5%. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 2.658. De feitelijk betaalde premie is met 2.912 hoger.

De feitelijk betaalde premie, de zuivere kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie worden achtereenvolgens in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de gedempte kostendekkende premie en de zuivere kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet.

Bestemming van het saldo

In de bestuursvergadering van 16 juni 2015 heeft het bestuur besloten het resultaat over het boekjaar 2014 ad positief € 8.028.000,- als volgt te verdelen:

	2014
	x € 1.000
Indexatiereserve	15.663
Bestemmingsreserve SUT	94
Algemene reserve	-7.729
	<hr/>
	8.028
	<hr/>

Kerkrade, 16 juni 2015

Het bestuur

Dhr. J.H.G. Thomas
voorzitter

Dhr. A.S. Westhuis
plv voorzitter

Dhr. T. Harrison

Dhr. Tj. J. War

Dhr. E.N. Sipkema

Dhr. M.J.J. Wita

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Inleiding

In het kader van de principes van goed pensioenfondsbestuur is met ingang van 1 januari 2008 een Verantwoordingsorgaan ingesteld. In het kader van genoemde principes, is het verantwoordingsorgaan gevraagd een oordeel te geven over het door het bestuur gevoerde beleid over het verslagjaar 2014.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening over verslagjaar 2014. Tevens heeft het verantwoordingsorgaan kennis genomen van de fondsdocumenten zoals statuten, pensioenreglementen, de actuariële en bedrijfstechnische nota en de notulen van de bestuursvergaderingen. Daarnaast is deelgenomen in het vooroverleg traject, voor het opstellen van de jaarstukken.

Werkzaamheden verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is zowel na ontvangst van het jaarverslag als gedurende het jaar in overleg geweest met het bestuur over de navolgende zaken:

- beleid Stichting Pensioenfonds Invista;
- rolverdeling met AZL;
- financiële en actuariële analyses, risico's, uitgangspunten en aanbevelingen;
- ontwikkeling van de dekkingsgraad;
- jaarverslag en jaarrekening 2013;
- deskundigheid van het bestuur;
- communicatie tussen het pensioenfonds en haar deelnemers;
- nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014;
- de toekomst van het pensioenfonds;
- gevolgen Wet Versterking bestuur pensioenfondsen en Code Pensioenfondsen vanaf 2014 voor het pensioenfonds en specifiek het verantwoordingsorgaan;
- gevolgen nieuw Financieel Toetsingskader ingaande per 1 januari 2015
- vooruitzichten waaronder het herstelplan en de evaluatie daarvan.

Oordeel verantwoordingsorgaan over 2014

Na kennis te hebben genomen van het jaarverslag en de jaarrekening over het verslagjaar 2014 en na beoordeling van het gevoerd beleid over het verslagjaar is het verantwoordingsorgaan van mening dat het bestuur hun taken naar behoren hebben uitgevoerd.

Aldus vastgesteld en ondertekend door het verantwoordingsorgaan d.d. 3 juni 2015 te Goes.

Namens deze,

P.C.J. Seuntjens
Voorzitter

Reactie van het bestuur

Het verantwoordingsorgaan heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2014 bestudeerd en haar commentaar hierop gegeven.

Het bestuur waardeert dit commentaar, zowel als de inzet en de betrokkenheid van de leden van het verantwoordingsorgaan en de nauwe samenwerking met het bestuur.

Dank voor jullie inbreng gedurende 2014.

Visitatiecommissie

Samenvatting rapport Visitatiecommissie

Het intern toezicht heeft betrekking op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken bij pensioenfondsen. Een adequate risicobeheersing en een evenwichtige belangenafweging door het bestuur staan daarbij centraal.

Het interne toezicht door middel van een visitatie dient vanaf 2014 jaarlijks plaats te vinden. Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Invista (hierna: het Fonds) heeft daaraan invulling te geven door aan VCHolland de opdracht te verlenen tot de uitvoering van een visitatie in de eerste helft van 2015.

VCHolland heeft voor de uitvoering van jaarlijkse visitaties een aanpak ontwikkeld die voor wat betreft de aandachtspunten voortborduurt op de bevindingen bij de uitvoering van de algehele visitatie die het Fonds in 2013 heeft laten uitvoeren, eveneens door VCHolland.

De visitatiecommissie is van oordeel dat het bestuur het rapport uit 2013 en de aanbevelingen van de visitatiecommissie adequate aandacht heeft gegeven.

In het algemeen beoordeelt de visitatiecommissie (het wettelijk kader in aanmerking genomen) het functioneren van het bestuur zowel qua processen en procedures als qua eindresultaat als goed.

Het bestuur van het Fonds bezint zich sinds enige tijd op zijn toekomst. Het waarborgen van bestuurlijke continuïteit bij een dalend deelnemersbestand en complex wordende wet- en regelgeving wordt als een reëel probleem ervaren. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten – in absolute zin - hoog. Een werkgroep - waarvan enkele bestuursleden ook deel uitmaken - onder leiding van de werkgever onderzoekt de opties. In de loop van dit jaar worden de uitkomsten verwacht.

De visitatiecommissie constateert dat de bestaande governance structuur binnen het Fonds een goede aansturing van het Fonds mogelijk maakt. De oordeelsvorming en besluitvorming van het bestuur heeft op toereikende en evenwichtige wijze plaatsgevonden op grond van een goede voorbereiding en documentatie van de in de bestuursvergaderingen te behandelen onderwerpen. De notulen van de bestuursvergaderingen zijn helder en overzichtelijk. De notulen voorzien in een actiepunten- en besluitenlijst. De visitatiecommissie doet daarbij wel de algemene aanbeveling in de verslaglegging expliciet aandacht te geven aan de wijze waarop de vereiste evenwichtige belangenafweging bij de besluitvorming wordt betrokken.

Sinds de vorige visitatie hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan op het terrein van de governance. Met name betreft het hier de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen (WVBP) en de Code Pensioenfondsen (CP). Gelet op de in de WVBP aangegeven mogelijke bestuursmodellen heeft het bestuur gekozen voor het handhaven van het paritaire bestuursmodel en intern toezicht door jaarlijkse visitatie.

Taken en bevoegdheden van het VO zijn vastgelegd in de statuten en Reglement VO. Het VO is door het bestuur betrokken bij het premiebesluit 2015 en bij de voordracht van de visitatiecommissie. Het VO ontvangt de notulen van de bestuursvergaderingen en heeft toegang tot het besloten deel van de website voor bestuursleden. Hierdoor is het Verantwoordingsorgaan volledig aangesloten op het reilen en zeilen van het Fonds.

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat in algemene zin aan de (wettelijke) normen voor uitbesteding wordt voldaan. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan het uitbestedingsbeleid te toetsen aan de recente DNB'Guidance uitbesteding pensioenfondsen.

Het deskundigheids-/geschiktheidsplan van het Fonds dateert van december 2014. Hieruit blijkt dat alle bestuursleden op alle gebieden over minimaal niveau A beschikken en dat op elk gebied twee of meer bestuursleden niveau B hebben. Het bestuur voldoet hiermee aan de eisen.

Het vermogensbeheer is aan NN IP uitbesteed. Met betrekking tot het vermogens-beheer zijn richtlijnen opgesteld. Naar het oordeel van het bestuur voldoende inzicht om zelfstandig tot een oordeel te komen. De jaarlijkse audit draagt daartoe verder bij. De strategische beleggingsmix bestaat uit ca. 60% vastrentende waarden ca. 37% zakelijke waarden. De bandbreedtes zijn ruim: 40 – 85% voor vastrentende waarden en 15 – 40% voor aandelen. De visitatiecommissie beveelt aan om nauwkeuriger te omschrijven welke functie deze bandbreedtes, inclusief het lenen van geld, hebben in het beleggingsbeleid en het risicobeheer. De visitatie-commissie beveelt aan om de specifieke regels en risico's die uit het gebruik van derivaten voortvloeien, met de vermogensbeheerder te bespreken en nader in kaart te brengen. Daarnaast wordt aanbevolen om de afspraken met NN IP waarmee het actief beleid wordt begrensd, te formaliseren en concrete afspraken te maken op basis van welke prestatie-indicatoren het actief beleid kan worden gevolgd.

Het lopende kapitaalscontract met Nationale-Nederlanden loopt eind 2016 af. Vanaf die datum is verlenging van bestaande kapitaalscontracten wettelijk verboden. De visitatiecommissie doet daarbij de aanbeveling tijdig met de voorbereiding te beginnen van de gevolgen van deze beëindiging.

Een goede communicatie is voor het bestuur een belangrijk aandachtspunt. De visitatiecommissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het bestuur in de communicatie ook voldoende anticipeert op ontwikkelingen op pensioen- en aanverwant gebied. Het Fonds beschikt over een communicatieplan dat periodiek wordt herzien.

De visitatiecommissie,

Henk Hanneman
Niek de Jager
John Ruben

Reactie bestuur t.a.v. rapport Visitatiecommissie

De Visitatiecommissie heeft dit jaar wederom een visitatie bij het pensioenfonds uitgevoerd en zal dit in het kader van de Wet Versterking bestuur pensioenfondsen in de toekomst jaarlijks bij het pensioenfonds dienen uit te voeren. Het bestuur heeft in mei 2015 kennis genomen van de concept rapportage van de Visitatiecommissie en in het overleg met de Visitatiecommissie op 2 juni 2015 de definitieve aanbevelingen vanuit de Visitatiecommissie vernomen. Het bestuur zal gedurende de tweede helft van 2015 de aanbevelingen van de Visitatiecommissie nader bezien en dan concrete actiepunten hieruit formuleren ten behoeve van de verdere verbetering van het huidige fondsbeleid. Het bestuur zal in het jaarverslag 2015 een terugkoppeling geven van de status van opvolging van deze aanbevelingen.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2014	2013
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Zakelijke waarden		
Beleggingsfondsen in aandelen	52.287	47.768
Vastrentende waarden		
Beleggingsfondsen in obligaties	92.674	68.675
Overige beleggingen		
Beleggingsfondsen in commodities	2.572	3.032
	147.533	119.475
Vorderingen en overlopende activa [2]	219	269
Liquide middelen [3]	2.493	664
	150.245	120.408

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2014	2013
Reserves [4]		
Indexatiereserve	30.643	14.980
Bestemmingsreserve SUT	403	309
Algemene reserve	-13.602	-5.873
	17.444	9.416
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	131.347	109.897
Overige technische voorzieningen		
Voorziening langdurig zieken [6]	145	154
	145	154
Kortlopende schulden [7]	1.181	881
Overlopende passiva [8]	128	60
	150.245	120.408

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2014	2013
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten [9]	45	120
Indirecte beleggingsopbrengsten [10]	34.621	3.466
Kosten vermogensbeheer [11]	-254	-206
	34.412	3.380
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	2.986	3.914
Saldo van overdrachten van rechten [13]	-4.949	-2.982
Pensioenuitkeringen [14]	-2.062	-1.847
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [15]		
Toevoeging pensioenopbouw	-2.022	-2.410
Toevoeging indexerings- en overige toeslagen	12	-282
Rentetoevoeging	-400	-406
Onttrekking voor uitkeringen	2.024	1.851
Wijziging marktrente	-25.971	4.326
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	5.152	3.120
Sterfte	-129	-122
Overige mutaties	70	-41
Wijziging prognosetafel/grondslagen	-194	245
Wezenopslag	5	312
Collectieve omzetting	3	0
	-21.450	6.593
Mutatie overige technische voorzieningen		
Voorziening langdurig zieken [16]	9	-5
	9	-5

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2014	2013
Herverzekering		
Premies [17]	-152	-121
Uitkering uit herverzekering [18]	-130	29
	-282	-92
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-627	-571
Overige baten en lasten [20]	-9	5
Saldo van baten en lasten	8.028	8.395
Bestemming van het saldo		
Indexatiereserve	15.663	690
Bestemmingsreserve SUT	94	9
Algemene reserve	-7.729	7.696
	8.028	8.395

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2014	2013
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen	2.959	5.800
Overgenomen pensioenverplichtingen	262	14
Uitkeringen uit herverzekering (inclusief afrekening technisch resultaat)	160	116
Overige	-1	5
	3.380	5.935
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen, loonheffing, sociale premies en andere inhoudingen	-2.064	-1.829
Premies herverzekering	-151	-121
Overgedragen pensioenverplichtingen	-5.217	-2.996
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-464	-689
Overige	-8	0
	-7.904	-5.635
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	45	121
Verkopen beleggingen	24.211	17.456
	24.256	17.577
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-17.649	-20.365
Kosten vermogensbeheer	-254	-206
	-17.903	-20.571
Mutatie geldmiddelen	1.829	-2.694
Saldo geldmiddelen 1 januari	664	3.358
Saldo geldmiddelen 31 december	2.493	664

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Op de rechtspersoon is van toepassing het jaarrekeningregime voor grote rechtspersonen. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Schattingswijzigingen

Primo 2014 heeft er een collectieve omzetting naar pensioenleeftijd 67 plaatsgevonden. Bij deze collectie omzetting zijn de ouderdomspensioenaanspraken met pensioenleeftijd 65 en de tijdelijke ouderdomspensioenen omgezet naar ouderdomspensioenaanspraken met pensioenleeftijd 67. De partnerpensioenaanspraken zijn door deze collectieve omzetting niet gewijzigd. Dit leidt tot een positief resultaat van 3.

Daarnaast leidt de wijziging van de AG prognosetafel tot een verlies van 194 en de wijziging van een wezenopslag tot een winst van 5.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "vorderingen of schulden uit hoofde van effectentransacties".

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien

de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar Euro tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde ultimo boekjaar. De koersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Obligaties

De obligaties worden tegen de actuele waarde gewaardeerd. De koersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Overige beleggingen

De overige beleggingen worden tegen de actuele waarde gewaardeerd. De koersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Indexatiereserve

Voor de indexatie van de actieve deelnemers is een indexatiereserve gevormd. Jaarlijks wordt de beschikbare positieve overrente bepaald en toegevoegd aan de indexatiereserve. Aan de indexatiereserve wordt naast de eventuele overrente tevens het rendement op de indexatiereserve en een doorsneepremie van 4% van de pensioengrondslag (op basis van de pensioenregeling voor 2006) toegevoegd. Het bestuur stelt jaarlijks per regeling de indexatie vast, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de financiële positie van het fonds. De op basis van dit bestuursbesluit benodigde koopsom ter verhoging van de pensioenaanspraken wordt onttrokken aan de indexatiereserve van de betreffende regeling. In 2014 lag het gerealiseerd rendement boven het niveau van de 1-jaarsrente van de rentetermijnstructuur. Dit betekent dat er in 2014 een toevoeging aan de indexatiereserve uit hoofde van de overrente heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve SUT

De bestemmingsreserve SUT is een uitdeling uit de overreserves van de voormalige stichting S.U.T. De stand van € 403.000,- bestaat uit de uitdeling ad € 185.000,- (reeds in boekjaar 2008 gevormd) die Stichting Pensioenfonds Invista begin 2009 heeft ontvangen en het verkregen rendement hierop over de boekjaren 2009 tot en met 2014.

Algemene reserve

De jaarlijkse resultaten worden toegevoegd c.q. onttrokken aan de algemene reserve, waarbij rekening wordt gehouden met de mutaties in de indexatiereserve en bestemmingsreserve SUT.

Technische voorzieningen

Wijziging actuariële grondslagen

Primo 2014 heeft er een collectieve omzetting naar pensioenleeftijd 67 plaatsgevonden. Bij deze collectie omzetting zijn de ouderdomspensioenaanspraken met pensioenleeftijd 65 en de tijdelijke ouderdomspensioenen omgezet naar ouderdomspensioenaanspraken met pensioenleeftijd 67. De partnerpensioenaanspraken zijn door deze collectieve omzetting niet gewijzigd. Dit leidt tot een positief resultaat van 3.

Daarnaast leidt de wijziging van de AG prognosetafel tot een verlies van 194 en de wijziging van een wezenopslag tot een winst van 5.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest

Rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank. De afgeleide marktrente ultimo 2014 bedraagt 1,97% (2013: 2,82%).

Intresttoevoeging

Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2014 is deze rente gelijk aan 0,379% (2013: 0,351%).

Sterfte

Prognosetafel AG2014 (startjaar 2015) met fondsspecifieke ervaringssterfte.

Gehuwdheid

Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt ervan uitgegaan dat vóór de pensioendatum een leeftijdsafhankelijk percentage van de deelnemers een partner heeft (onbepaald partnersysteem). Na pensioenleeftijd wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd.

Wezenpensioen

De opslag op de technische voorziening voor wezenpensioen is in 2014 gewijzigd van 0,198% naar 0,194%.

Uitkeringen

De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.

Leeftijden

De leeftijd van de (gewezen) deelnemer, de nabestaande of wees wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.

Leeftijdsverschil

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

Kosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,0% (2013: 2,0%) van de netto voorziening.

Voorziening langdurig zieken

Deelnemers die langer dan twee jaar ziek zijn, kunnen arbeidsongeschikt worden verklaard. Om het arbeidsongeschiktheidsrisico af te dekken heeft het fonds een voorziening gevormd. Deze voorziening is gelijk aan tweemaal de jaarlijkse opslag op premies en koopsommen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in het jaar voorafgaand aan het afgesloten boekjaar. Deze voorziening is herverzekerd bij Nationale-Nederlanden.

Herverzekering

Gesepareerd beleggingsdepot

Met Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. te Rotterdam is een vermogens- en beheerovereenkomst afgesloten. De gestorte gelden zijn ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. De beleggingen geschieden in nominale waarden. De overrente, dat wil zeggen het verschil tussen de op de beleggingen verdiende intrest en de voor de financiering van de pensioenverplichtingen benodigde rekenrente, komt contractueel ten gunste van het fonds.

Alle beleggingen en de bij het depot horende bankrekening bij de Bank of New York zijn juridisch eigendom van Nationale-Nederlanden. Het pensioenfonds loopt echter het economisch risico over de beleggingen waar het de waarde en het rendement betreft. Na beëindiging van de contractperiode worden de beleggingen overgedragen aan het pensioenfonds. Het contract heeft een looptijd van vier jaar en heeft als einddatum 31 december 2016. Afrekening van de resultaatdeling vindt plaats aan het einde van de looptijd van het contract. De procentuele uitdeling van een positief resultaat bedraagt 15% t.g.v. het pensioenfonds en 85% t.g.v. Nationale-Nederlanden.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten. De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen op de beleggingsportefeuille;
- valutaverschillen met betrekking tot deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de kosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/Verstrekingen	Verkopen uitlotingen (af)lossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2014
Zakelijke waarden						
Beleggingsfondsen in aandelen	47.768	0	-2.432	-7	6.958	52.287
Vastrentende waarden						
Beleggingsfondsen in obligaties	68.675	17.649	-21.780	1.324	26.806	92.674
Overige beleggingen						
Beleggingsfondsen in commodities	3.032	0	0	0	-460	2.572
Totaal belegd vermogen	119.475	17.649	-24.212	1.317	33.304	147.533

Er zijn geen directe beleggingen uitgeleend en er zijn geen (in)directe beleggingen in Invista (Nederland) B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de markwaarden zijn afgeleid.

Categorie	Level 1 Directe markt- notering	Level 2 Onafhan- kelijke taxaties	Level 3 NCW bereke- ning ¹⁾	Level 4 Andere methode ²⁾	Stand ultimo 2014
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	14.507	0	0	37.780	52.287
Vastrentende waarden					
Beleggingsfondsen in obligaties	0	0	0	92.674	92.674
Overige beleggingen					
Beleggingsfondsen in commodities	2.572	0	0	0	2.572
Totaal belegd vermogen	17.079	0	0	130.454	147.533

Bovenstaande indeling is zonder look through.

1) Netto Contante Waarde.

2) De beleggingsfondsen worden gewaardeerd o.b.v. de intrinsieke waarde. Er wordt hoofdzakelijk belegd in beursgenoteerde stukken.

	2014	2013
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Overige vorderingen		
Vordering op Nationale Nederlanden inzake langdurig zieken	145	154
Premies (afrekeningen)	73	115
Vooruitbetaalde bedragen volgend boekjaar	1	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	219	269
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	2.483	658
Bank of New York (depotbank)	10	6
	2.493	664
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Totaal activa	150.245	120.408
Passiva		
[4] Reserves		
Indexatiereserve		
Stand per 1 januari	14.980	14.290
Bij: uit bestemming saldo	15.663	690
Stand per 31 december	30.643	14.980
Bestemmingsreserve SUT		
Stand per 1 januari	309	300
Bij: uit bestemming saldo	94	9
Stand per 31 december	403	309
Algemene reserve		
Stand per 1 januari	-5.873	-13.569
Bij / af: uit bestemming saldo	-7.729	7.696
Stand per 31 december	-13.602	-5.873
Totaal reserves	17.444	9.416

Het minimaal vereist vermogen bedraagt 104,1% (2013 104,1%).
De vereiste dekkingsdekingsgraad op basis van de solvabiliteitstoets bedraagt 114,6% (2013: 117,6%).
De feitelijke dekkingsgraad is 113,3% (2013: 108,6%).

Ultimo 2014 is de dekkingsgraad hoger dan het minimaal Vereist Eigen vermogen, maar lager dan het Vereist Eigen vermogen, waardoor het fonds verkeert in een situatie van reservetekort.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De toename van de technische voorziening voor risico fonds over boekjaar 2014 bedraagt 21.449. De benodigde intresttoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 0,379% uit de DNB-rentetermijnstructuur primo boekjaar.

De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:

	2014	2013
Deelnemers	49.161	38.137
Gewezen deelnemers	48.271	43.500
Pensioengerechtigden	33.915	28.260
	131.347	109.897
Stand per 1 januari	109.897	116.490
Mutaties		
Toevoeging pensioenopbouw	2.022	2.410
Toevoeging indexering en overige toeslagen	-12	282
Rentetoevoeging	400	406
Onttrekking voor uitkeringen	-2.024	-1.851
Wijziging marktrente	25.971	-4.326
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-5.152	-3.120
Sterfte	129	122
Overige mutaties	-70	41
Wijziging prognosetafel/grondslagen	-194	245
Wezenopslag	5	312
Collectieve omzetting	3	0
Stand per 31 december	131.347	109.897

	2014	2013
Overige technische voorzieningen		
[6] Voorziening langdurig zieken		
Stand per 1 januari	154	149
Mutatie t.g.v. / t.l.v. de staat van baten en lasten	-9	5
Stand per 31 december	145	154
Deze voorziening is herverzekerd bij Nationale-Nederlanden.		
Totaal overige technische voorzieningen per 31 december	145	154
[7] Kortlopende schulden		
Nationale-Nederlanden	1.088	691
Loonheffing en sociale lasten	61	64
Actuariskosten	3	30
Premies (afrekening)	27	95
Overige	2	1
	1.181	881
[8] Overlopende passiva		
Raming accountantskosten	31	31
Raming actuariskosten	21	21
Vooruitontvangen bedragen volgend boekjaar	0	5
Overige	76	3
	128	60
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	150.245	120.408

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

Een aantal bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Invista ontvangen een vergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2014 had de stichting geen personeel in dienst.

Baten en lasten	2014	2013
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
[9] Directe beleggingsopbrengsten		
Banken	-1	1
Vastrentende waarden	92	143
Intrest over waardeoverdrachten	-42	-20
Intrest over FVP bijdragen	2	0
Verzekeringsmaatschappijen	-6	-4
	45	120
[10] Indirecte beleggingsopbrengsten		
– Gerealiseerde koersverschillen:		
• Beleggingsfondsen in aandelen	-7	150
• Vastrentende beleggingsfondsen	1.324	428
	1.317	578
– Niet-gerealiseerde koersverschillen:		
• Beleggingsfondsen in aandelen	6.958	6.570
• Vastrentende beleggingsfondsen	26.806	-3.347
• Commodities	-460	-335
	33.304	2.888
[11] Kosten vermogensbeheer ¹⁾		
Beheerloon vastrentende waarden	-161	
Beheerloon zakelijke waarden	-77	
Beheerloon overig	-16	-206
	-254	-206
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	34.412	3.380

1) Voor een uitsplitsing van de kosten vermogensbeheer naar de verschillende beleggingscategoriën wordt verwezen naar het bestuursverslag. Deze kosten wijken af van de jaarrekening, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.

	2014	2013
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Werknemersaandeel	610	584
Werkgeversaandeel	2.302	3.129
Inkoopsommen	0	60
FVP-bijdragen	74	141
	2.986	3.914
<p>De premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen in totaal 22,9% (2013: 30,5%) van de loonsom. Hiervan komt 18,1% (2013: 25,7%) voor rekening van de werkgever en 4,8% (2013: 4,8%) voor rekening van de werknemers.</p> <p>De kostendekkende, gedempte en feitelijke premies zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feitelijke premie (exclusief FVP-bijdragen) 2.912 3.773 - Kostendekkende premie 3.381 3.700 - Gedempte kostendekkende premie 2.658 2.722 - Premie met bijdrage aan herstel 0 3.361 <p>De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.</p> <p>De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actuarieel benodigd 2.009 2.320 - Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid 102 121 - Opslag in stand houden vereist vermogen 372 439 - Opslag voor uitvoeringskosten 590 534 - Actuarieel benodigd ten behoeve van indexatiereserve 308 286 <p>De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actuarieel benodigd 1.395 1.491 - Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid 102 121 - Opslag in stand houden vereist vermogen 263 290 - Opslag voor uitvoeringskosten 590 534 - Actuarieel benodigd ten behoeve van indexatiereserve 308 286 		
	3.381	3.700
	2.658	2.722

	2014	2013
De premie met bijdrage aan herstel is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	0	2.320
– Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	0	121
– Opslag in stand houden vereist vermogen	0	100
– Opslag voor uitvoeringskosten	0	534
– Actuarieel benodigd ten behoeve van indexatiereserve	0	286
	0	3.361
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of premieopslagen. In 2014 heeft het fonds een feitelijke premie van 2.912 ontvangen. Deze is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie.		
[13] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	262	14
Overgedragen pensioenverplichtingen	-5.211	-2.996
	-4.949	-2.982
[14] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-1.910	-1.687
Partnerpensioen	-140	-134
Wezenpensioen	-12	-12
Afkoopsommen	0	-14
	-2.062	-1.847
[15] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Toevoeging pensioenopbouw	-2.022	-2.410
Toevoeging indexering en overige toeslagen	12	-282
Rentetoevoeging	-400	-406
Onttrekking voor uitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	2.024	1.851
Wijziging marktrente	-25.971	4.326
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	5.152	3.120
Sterfte	-129	-122
Overige mutaties	70	-41
Wijziging prognosetafel/grondslagen	-194	245
Wezenopslag	5	312
Collectieve omzetting	3	0
	-21.450	6.593

	2014	2013
Mutatie overige technische voorzieningen		
[16] Mutatie voorziening langdurig zieken	9	-5
	9	-5
Herverzekering		
[17] Premies herverzekering		
Arbeidsongeschiktheidsrisico	-102	-74
Overlijdensrisico	-50	-47
	-152	-121
[18] Uitkering uit herverzekering		
Sterfte	83	58
Mutaties	-213	-29
	-130	29
Totaal herverzekering	-282	-92
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-486	-340
Accountantskosten (controle jaarrekening)	-30	-31
Actuariskosten	-72	-144
Advieskosten	-2	-12
De Nederlandsche Bank	-10	-11
Autoriteit Financiële Markten	-1	-1
Vergader- en verblijfkosten	-3	-3
Opleidingskosten	-11	-16
Overige	-12	-13
	-627	-571
[20] Overige baten en lasten		
Resultaat inzake herverzekering risico langdurig zieken	-9	5
	-9	5
Saldo van baten en lasten	8.028	8.395

Actuariële analyse van het saldo

	2014	2013
Beleggingsopbrengsten	8.041	7.300
Premies	-124	518
Sterfte	-46	-64
Uitkeringen	-38	4
Waardeoverdrachten	204	138
Mutaties	70	7
Toeslagverlening	320	4
Wijziging prognosetafel/grondslagen	-194	245
Wezenopslag	5	312
Collectieve omzetting	3	0
Incidentele mutaties voorzieningen	-213	-69
	8.028	8.395

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist eigen vermogen in het Actuariel rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen.

Aansluiting beleggingen vóór en na toepassing look through ten behoeve van risicoparagraaf

Bij toepassing van het look through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie. Onderstaande risicoparagraaf is gebaseerd op "look through".

	Stand ultimo 2014	Toepassing look through	Stand ultimo 2014 na look through
Onroerende zaken	0	523	523
Zakelijke waarden	52.287	-523	51.764
Vastrentende waarden	92.674	0	92.674
Overige beleggingen	2.572	0	2.572
	147.533	0	147.533

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen.

Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het Vereist eigen vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2014 kleiner dan het Vereist Eigen vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds in een reservetekort verkeert. Gedurende 2014 zijn pensioenfondsen vrijgesteld van het indienen van herstelplannen als gevolg van de komst van het nieuwe FTK. Onder het nieuwe FTK zal de huidige korte en lange termijn herstelplansystematiek komen te vervallen. Indien een lopend herstelplan erin voorziet dat op basis van de financiële positie eind 2014 (onvoorwaardelijk) gekort moet worden, dan moet deze korting wel nog worden doorgevoerd.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Naast de standaard risicocomponenten (S-componenten) is in de bepaling van het vereist eigen vermogen ook rekening gehouden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage-risico, liquiditeitsrisico (voornoemde risico's worden verwerkt binnen de berekeningen van de S2 middels een extra verzwaring van de buffer) concentratie- (S8) en actief beheer risico (S10). Ultimo 2013 werd het actief risico binnen de S2 meegenomen. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor

de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2014: feitelijk 114,6%; 2013: strategisch 117,6%).

	2014 feitelijk		2013 strategisch	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	4.503	1,9	4.179	2,1
Zakelijke waarden risico (S2)	12.675	7,6	12.930	9,0
Valutarisico (S3)	9.498	3,6	8.674	3,5
Grondstoffenrisico (S4)	781	0,0	986	0,0
Kredietrisico (S5)	1.622	0,1	2.635	0,3
Verzekeringstechnisch risico (S6)	5.332	1,1	4.413	0,9
Concentratierisico (S8)	2.431	0,2	6.164	1,8
Actief beheer risico (S10)	1.879	0,1		
Diversificatie-effect	-19.503		-20.566	
Vereist eigen vermogen	19.218	14,6	19.415	17,6
Aanwezige dekkingsgraad		113,3		108,6
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Vereiste dekkingsgraad		114,6		117,6

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva en Herverzekeringsdeel technische voorzieningen) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, toegenomen van 108,6% (2013) tot 113,3% (2014).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 28,8.

Duratie van de pensioenverplichtingen 21,0.

Voor de vaststelling van het renterisico worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de technische voorziening voor risico fonds. Alle rentegevoelige beleggingen (ook die uit de returnportefeuille) worden bij de bepaling van het renterisico meegenomen. Het fonds kent naast de rentegevoelige beleggingen in staatsobligaties ook beleggingen in bedrijfsobligaties. De berekeningen voor de rentegevoelige beleggingen zijn gebaseerd op key-rate durations zoals aangeleverd door de vermogensbeheerder. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	12.342		12.342	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	7.839		10.214	
Renterisico	4.503	1,9	2.128	0,8
Afdekkingspercentage (B/A)		63,5		82,8

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	39.310	75,9	35.602	75,3
Opkomende markten (Emerging markets)	6.558	12,7	7.197	15,2
BRIC-landen	3.016	5,8	2.610	5,5
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	2.880	5,6	1.874	4,0
	51.764	100,0	47.283	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 12.675 (7,6%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 13.728 (8,0%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er voor om niet actief, alleen indien nodig, haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van het valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten, die door de beleggingsfondsen waarin wordt geparticipeerd worden afgesloten.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Onroerende zaken naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	50	9,6	11	2,3
Amerikaanse dollar	322	61,5	310	63,8
Canadese dollar	1	0,2	4	0,8
Britse pound sterling	43	8,2	10	2,1
Hong Kong dollar	59	11,3	93	19,2
Japanse yen	48	9,2	57	11,8
	523	100,0	485	100,0
<i>Zakelijke waarden naar valuta:</i>				
Euro	3.714	7,2	18.342	38,8
Amerikaanse dollar	25.241	48,8	11.424	24,2
Australische dollar	278	0,5	936	2,0
Canadese dollar	849	1,6	905	1,9
Britse pound sterling	5.632	10,9	3.927	8,3
Hong Kong dollar	1.901	3,7	1.612	3,4
Japanse yen	2.428	4,7	1.941	4,1
Zwitserse francs	3.187	6,2	1.991	4,2
Braziliaanse real	594	1,1	630	1,3
Taiwanese dollar	895	1,7	656	1,4
Overige	4.165	8,0	3.045	6,4
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	2.880	5,6	1.874	4,0
	51.764	100,0	47.283	100,0
<i>Vastrentende waarden:</i>				
Euro	65.637	70,8	60.670	88,4
Amerikaanse dollar	-397	-0,4	-2.030	-3,0
Japanse yen	1	0,0	2.968	4,3
Overige	1.329	1,4	3.077	4,5
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	26.104	28,2	3.990	5,8
	92.674	100,0	68.675	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 9.498 (3,6%) en voor het strategisch valuta risico 9.753 (3,8%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt in grondstoffen en loopt daarmee het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt als gevolg van marktontwikkelingen.

Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen maar doet dit met behulp van derivaten. Voorbeelden van grondstoffenderivaten zijn indexfutures en indexderivaten die kunnen worden afgesloten op verschillende categorieën zoals landbouw en vee, metalen en energie. Grondstoffen zorgen van oudsher voor diversificatievoordelen binnen de beleggingsportefeuille. Het rendement op grondstoffen wordt verondersteld onafhankelijk te zijn van het rendement op overige beleggingen. Door deze onafhankelijkheid worden de risico's gespreid. Daarnaast bewegen grondstoffen ook mee met stijgende prijzen waardoor ze een hedge vormen tegen koopkrachtontkrachting.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 30%. De buffer voor het feitelijk grondstoffenrisico bedraagt 781 (0,0%) en voor het strategisch grondstoffenrisico risico 1.094 (0,0%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,85%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	22.448	24,2	21.333	31,1
AA	14.350	15,5	10.900	15,9
A	7.699	8,3	5.917	8,6
BBB	20.871	22,5	21.651	31,5
Lager dan BBB	781	0,8	3.327	4,8
Geen rating	421	0,5	1.557	2,3
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	26.104	28,2	3.990	5,8
	92.674	100,0	68.675	100,0

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	3.659	3,9	4.301	6,3
Resterende looptijd 1 - 5 jaar	26.239	28,3	17.918	26,1
Resterende looptijd >= 5 jaar	36.672	39,6	42.466	61,8
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	26.104	28,2	3.990	5,8
	92.674	100,0	68.675	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds. Afgaande op de hierboven genoemde creditspread resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 1.622 (0,1%) en voor het strategisch kredietrisico van 2.125 (0,2%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 2.431 (0,2%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 3.166 (0,4%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook 'grote posten' zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2014		2013	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	93	17,8	21	4,3
Noord-Amerika	304	58,1	299	61,7
Azië	126	24,1	165	34,0
	523	100,0	485	100,0
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden naar bedrijfstak:</i>				
Basisindustrie	2.437	4,7	2.753	5,8
Cyclische consumentengoederen	4.256	8,2	3.814	8,1
Energie	3.468	6,7	4.708	10,0
Farmacie	5.848	11,3	4.951	10,5
Financiële instellingen	10.069	19,4	9.255	19,4
Industriële ondernemingen	4.862	9,4	5.005	10,6
Informatietechnologie	6.497	12,6	5.422	11,5
Niet-cyclische consumentengoederen	5.336	10,3	4.857	10,3
Nutsbedrijven	1.934	3,7	1.670	3,5
Telecommunicatie	1.815	3,5	1.945	4,1
Overige sectoren	2.362	4,6	1.029	2,2
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	2.880	5,6	1.874	4,0
	51.764	100,0	47.283	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden naar regio:</i>				
Afrika	616	1,2	488	1,0
Azië	8.339	16,1	8.538	18,1
Europa	18.519	35,8	17.957	37,9
Latijns-Amerika	390	0,8	558	1,2
Noord-Amerika	20.791	40,1	17.644	37,3
Oceanië	229	0,4	224	0,5
Liquiditeiten inbegrepen in beleggingen	2.880	5,6	1.874	4,0
	51.764	100,0	47.283	100,0

Grote posten: zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in zakelijke waarden:

	2014		2013	
	€	%	€	%
ING Global Enhanced	14.507	28,0	12.981	27,5
ING Aandelen Basis Fonds	22.022	42,5	21.118	44,7
ING Dividend Aandelen Basis Fonds	8.479	16,4	7.211	15,3
ING Emerging Markets Equity Basis Fonds	7.278	14,1	6.457	13,7
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa (beleggingsfondsen en deposito's)	92.674	100,0	68.675	100,0
	92.674	100,0	68.675	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden:

ING Fixed Income All Grade Long Duration Basis Fonds	68.437	73,8	48.089	70,0
ING duration matching fund (L) - Z	22.876	24,7		
ING Fixed income All Grade Basis Fonds			12.547	18,3
ING L Renta Glob inf L-ic Fonds			1.828	2,7

Er zijn geen directe beleggingen uitgeleend en er zijn geen directe beleggingen in Invista (Nederland) B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

Bij de bepaling van de benodigde buffers is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) becijferd voor de grootste concentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille. Het betreffen hier landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde in beslag nemen. Een concentratie van meer dan 2% van het belegd vermogen, resulteert in het aanhouden van een buffer voor concentratierisico. Naarmate de kredietwaardigheid ('rating') van een debiteur slechter is, wordt een zwaardere buffer voor dit concentratierisico aangehouden. De buffer voor het feitelijk concentratierisico bedraagt 2.431 (0,2%) en voor het strategisch concentratierisico risico 3.166 (0,4%).

Actief beheer risico

Actief beheer risico treedt op wanneer beleggingsmanagers afwijken van de strategisch gedefinieerde benchmarks. Actief beheer risico wordt in beginsel alleen becijferd voor de aandelenportefeuille en wordt gemeten aan de hand van de tracking error en de total expense ratio (TER). De tracking error geeft aan in hoeverre de beleggingsrendementen van de daadwerkelijke aandelenportefeuille afwijken van de strategisch gedefinieerde benchmark. De TER geeft onder meer de kosten weer die de beleggingsmanagers hebben gemaakt voor het voeren van hun (actief) beleid.

Om de operationele lasten en kosten te beperken wordt voor aandelenbelangen met een tracking error lager dan 1% geen actief beheer risico becijferd. De aandelenportefeuille van het pensioenfonds kent een tracking error van 1,66%. Op basis van deze tracking error wordt een buffer voor actief beheer risico becijferd. De TER bedraagt 0,55% van het totale aandelenbelang.

Hoogte buffer

Bovenstaande tracking error en TER leiden tot een buffer voor het feitelijke actief beheer risico van 1.879 (0,1%) en tot een buffer voor het strategische actief beheer risico van 2.050 (0,2%).

Kerkrade, 16 juni 2015

Het bestuur

Dhr. J.H.G. Thomas
voorzitter

Dhr. A.S. Westhuis
plv voorzitter

Dhr. T. Harrison

Dhr. Tj. J. War

Dhr. E.N. Sipkema

Dhr. M.J.J. Wita

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Vanaf 2015 zijn er een aantal wijzigingen van kracht voor pensioenfondsen in het kader van het nieuwe Financiële Toetsingskader (nieuwe FTK).

Gevolgen nieuwe FTK voor Stichting Pensioenfonds Invista

Voor Stichting Pensioenfonds Invista bedraagt de beleidsdekkingsgraad 111,4% ultimo 2014. Ten opzichte van de actuele dekkingsgraad van 113,3% eind 2014 ligt de beleidsdekkingsgraad 1,9%-punt lager. Vanaf 1 januari 2015 is de driemaandsmiddeling uit de DNB-rentetermijnstructuur vervallen. De toegroei naar de UFR van 4,2% na looptijd 20 blijft (voorlopig) behouden. Op basis van deze gewijzigde rentetermijnstructuur is de dekkingsgraad 107,5% eind 2014. Deze dekkingsgraad ligt aanzienlijk lager door de steeds verder wegzakkende marktrente.

Op basis van de nieuwe rekenregels stijgt de vereiste dekkingsgraad onder het nieuwe FTK op basis van het feitelijk beleggingsbeleid van 114,6% naar 118,3%. De vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid stijgt van 114,5% naar 117,9%. Hierbij is rekening gehouden met de gewijzigde DNB-rentetermijnstructuur (dus exclusief driemaandsmiddeling) zoals die vanaf 1 januari 2015 geldt.

De voorziening pensioenverplichting o.b.v. DNB-curve wordt € 138.572.

Onder het oude FTK werd de vereiste dekkingsgraad berekend als het maximum van de vereiste dekkingsgraad op basis van het feitelijk beleggingsbeleid en de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid. Het lijkt erop dat in het nieuwe FTK de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid leidend zal zijn. Dit is echter op dit moment nog niet geheel duidelijk.

De volgende tabel geeft een vergelijking tussen het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het oude en het nieuwe FTK.

	2014		nFTK 2014	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	2.128	0,8	2.860	1,0
Zakelijke waarden risico (S2)	13.728	8,0	17.722	11,0
Valutarisico (S3)	9.753	3,8	8.876	2,3
Grondstoffenrisico (S4)	1.094	0,0	1.385	0,1
Kredietrisico (S5)	2.125	0,2	4.958	2,2
Verzekeringstechnisch risico (S6)	5.332	1,1	5.619	0,9
Concentratierisico (S8)	3.166	0,4	3.435	0,3
Actief beheer risico (S10)	2.050	0,2	2.224	0,1
Diversificatie-effect	-20.253		-22.268	
Vereist eigen vermogen	19.123	14,5	24.811	17,9

Het vereist eigen vermogen stijgt met name door:

- De verzwaaarde schokken die worden verondersteld voor het zakelijkewaardenrisico. Een stijging van het kredietrisico. Voorheen werd gerekend met een schok van 40% op de geldende creditspread. Nu dient als minimale schok 60 basispunten gehanteerd te worden. Deze schok loopt verder op naarmate de rating slechter dan AAA wordt. Uitgesloten van een kredietbuffer zijn Europese AAA beleggingen.
- De nieuw veronderstelde correlaties tussen S1 en S5, en S2 en S5 binnen de wortelformule van het vereist eigen vermogen.
- De S3 daalt omdat er bepaalde diversificatie effecten worden verondersteld tussen de verscheidene valuta's. In het oude FTK was dit niet het geval.

De beleidsdekkingsgraad eind 2014 is 111,4%. De vereiste dekkingsgraad op basis van het nieuwe FTK is gelijk aan 117,9% en is vastgesteld als het maximum van enerzijds de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid en anderzijds de vereiste dekkingsgraad op basis van het feitelijk beleggingsbeleid. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad 6,5%-punt lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds is daardoor begin 2015 in een situatie van reservetekort.

De minimaal vereiste dekkingsgraad is 104,1%, de beleidsdekkingsgraad is 111,4% en de actuele dekkingsgraad is 107,5%, rekening houdend met de DNB-rentetermijnstructuur die vanaf 2015 gaat gelden. De huidige beleidsdekkingsgraad, de actuele dekkingsgraad en de minimaal vereiste dekkingsgraad geven aan dat een pensioenverlaging als uiterste redmiddel niet van toepassing is.

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

In de bestuursvergadering van 16 juni 2015 heeft het bestuur besloten het resultaat over het boekjaar 2014 ad positief € 8.028.000,- als volgt te verdelen:

	2014
	x € 1.000
Indexatiereserve	15.663
Bestemmingsreserve SUT	94
Algemene reserve	-7.729
	<hr/>
	8.028
	<hr/>

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Invista te Kerkrade is aan Aon Consulting Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Invista is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Eindhoven, 16 juni 2015

Ir. M.J.M. Pernot AAG
verbonden aan Aon Consulting Nederland cv

Aan: Het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de jaarrekening 2014

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2014 van Stichting Pensioenfonds Invista te Kerkrade gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Invista op 31 december 2014 en van het resultaat over 2014, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2014;
- de staat van baten en lasten over 2014; en
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Invista (hierna de stichting) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1,5 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de pensioenverplichtingen en de reserves. Dit betreft het vermogen dat de basis vormt voor de berekening van de dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 74.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering en toelichting van niet-(beurs)genoteerde beleggingen

De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen), maar er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waarde berekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in fondsen.

De waarderingsonzekerheid neemt toe bij (onafhankelijke) taxaties, netto contante waarde berekeningen en andere geschikte methodes en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit met name de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen. In onze risico-inschatting houden wij rekening met het feit dat de onderliggende beleggingen in de niet-(beurs)genoteerde fondsen veelal genoteerde marktprijzen als basis van de waardering kennen hetgeen de schattingsonzekerheid verlaagt.

De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven op pagina 56 en een nadere toelichting opgenomen in toelichting [1]. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2014 per saldo € 130 miljoen is belegd in niet beursgenoteerde fondsen. Dit betreft 88% van de totale beleggingen.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2014. Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij door middel van een deelwaarneming de aansluiting vastgesteld met gecontroleerde jaarverslagen 2014 van de betreffende fondsen.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meeste recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fonds-specifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.

De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven op pagina 57 en een nadere toelichting opgenomen in toelichting [5]. Uit deze toelichting blijkt dat een schattingswijziging heeft plaatsgevonden door toepassing van de in 2014 verschenen herziene prognosetafels. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 0,2 miljoen verhoogd.

Bij de controle hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van de stichting. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden en verwachtingen afgestemd voor de controle. De rolverdeling en afspraken zijn vastgelegd en aan elkaar bevestigd. Daarnaast hebben wij met de certificerend actuaire de uitkomsten van de uitgevoerde werkzaamheden afgestemd. Tevens hebben wij onderling gegevens uitgewisseld met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2014. Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

Uitvoering van vermogensbeheer en pensioenbeheer processen bij de uitvoeringsorganisatie

De stichting heeft de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De financiële informatie die ontvangen wordt van deze partijen is opgenomen in de jaarrekening van de stichting.

De stichting heeft dit toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 35 van het jaarverslag.

Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, hebben wij de juiste werking van interne beheersmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie(s) beoordeeld op basis van de ontvangen ISAE 3402 of soortgelijke rapportages. Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur en het Verantwoordingsorgaan dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van de stichting. Ondergetekende treedt op als externe accountant met ingang van de controle van het boekjaar 2010.

Maastricht, 16 juni 2015

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. drs. R.E.J. Pluymakers RA